

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1911. Andra kammaren. Nr 49.

Måndagen den 15 maj.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 8 och den 9 innevarande maj.

§ 2.

Föredrogs statsutskottets memorial nr 85, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande af förslag till aflöningsreglemente för tjänstemän vid statens vattenfallsverk: och lämnades därvid på begäran ordet till

Ang. en voteringsproposition.

Herr Rydén, som anförde: Herr talman, mina herrar! Det har väckt en viss uppmärksamhet på åtskilliga håll här i kammaren, att statsutskottet varit enhälligt om att föreslå den voteringsproposition, som nu föreligger. Jag har för min del biträdt utskottets uppfattning, men på grund af hvad som förekommit vid ett par föregående tillfällen, då det gällt att afgöra, om gemensam votering skulle företagas eller icke, har jag ansett mig böra med några ord antyda, hvarför jag anslutit mig till statsutskottets uppfattning.

Det är alldeles klart, att det är en stor brist i vår riksdagsordning, att vi icke ha några bestämda föreskrifter beträffande de gemensamma voteringarna. Man har att bygga på ett ganska sväfvande och mångskiftande uttalande i grundlagen, och i öfrigt har man endast att hålla sig till en praxis, hvilken, såsom jag vid många tillfällen påpekat, är rätt vacklande.

Här föreligger nu ett fall, beträffande hvilket jag anser det lämpligt att fastslå, att om man nu bifaller voteringspropositionen, så har man i och med detsamma utvidgat praxis beträffande de gemensamma voteringarna. Efter hvad som blifvit mig meddeladt, skall denna fråga hafva varit före i talmanskonferensen, hvarvid man kommit till den uppfattningen, att gemensam votering borde

Ang. en voteringsproposition.
(Forts.) äga rum. Denna talmanskonferensens uppfattning, som ju äfven statsutskottet biträdt, torde vara af ganska stor betydelse för det gemensamma voteringsinstitutet.

Jag skall be att få påpeka, hvilka egendomligheter, som vidlåda den nu föreliggande voteringspropositionen. För det första är det fråga om inrättande af en helt och hållet ny organisation. Andra kammaren har afslagit frågan om organisationen i dess helhet, under det att Första kammaren bifallit organisationen. För det andra gäller det nu att på ordinarie stat uppföra ett verk, som hittills varit uppfördt på extra stat, en fråga, beträffande hvilken det rådt stor tveksamhet, huruvida den borde göras till föremål för gemensam votering eller icke. Den föreslagna voteringspropositionen företer vidare den egendomligheten, att den afser en gemensam omröstning om ett helt aflöningsreglemente, som Andra kammaren i hvarenda paragraf afslagit, medan Första kammaren, likaledes i hvarenda paragraf, bifallit detsamma. Slutligen är det fråga om att votera om pensionsbestämmelser för ett helt verk, hvars inrättande Första kammaren gifvit sitt bifall till, men Andra kammaren afslagit.

Det är, vågar jag säga, en anhopning af sådana omständigheter, som göra det tveksamt, huruvida gemensam votering bör äga rum eller ej. Genom ett beslut om bifall till denna voteringsproposition anser jag för min del, att kammaren skapar ett betydelsefullt prejudikat i riktning mot utsträckt bruk af det gemensamma voteringsinstitutet.

Då jag biträdt detta förslag, har jag gjort det af följande skäl. För det första ansluter jag mig principiellt till den tanken att det gemensamma voteringsinstitutet bör utvidgas så långt, som grundlagen möjliggör det. Jag anser för min del, att det är en konstitutionellt nyttig praxis, som utvecklar sig, för så vidt man utsträcker voteringsinstitutet till de fall, där tveksamhet kan råda. För det andra har jag haft det skäl, som jag ett par gånger tidigare uttalat här i kammaren, nämligen det, att man i tveksamma fall hellre bör medgifva än vägra gemensam votering; och för det tredje anser jag, att det är önskvärdt, att kamrarna i dessa frågor söka respektera hvarandra så långt som möjligt och att de icke kränka hvarandras värdighet. Det är de förnämsta skälen, som varit för mig bestämmande, då jag biträdt statsutskottets föreliggande voteringsmemorial.

Jag vill sluta, herr talman, med att påpeka, att, när Första kammaren för ett ögonblick sedan bifallit detta voteringsmemorial och Andra kammaren, såsom jag hoppas, också kommer att bifalla detsamma, det för mig är alldeles oförklarligt, hur man har kunnat vägra gemensam votering i ett fall, där förut tveksamhet och oenighet eller åtminstone brist på samstämmighet rådt mellan kamrarna. Jag har förut uttalat mig i den fråga, som jag nu äsyftar, näm-

ligen frågan om anslag till folkskoleväsendet. Huru de, som icke ansåge det vara möjligt att bifalla gemensam votering i den punkten, skola kunna göra det här, är mig alldeles ofattbart.

Ang. en voteringsproposition.
(Forts.)

Herr talman! På grund af den betydelse denna fråga helt säkert har, och då jag är öfvertygad, att den kommer att återopas vid mångfaldiga tillfällen i framtiden, när det blir fråga om möjligheten af gemensam votering, och då, efter hvad det meddelats, talmanskonferensen har godkänt denna framställning, har jag velat fästa kammarens uppmärksamhet på att här skapas ett viktigt prejudikat och att vi böra med klar blick för konsekvenserna bifalla detta memorial.

Jag har intet annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Den af utskottet förslagna voteringspropositionen godkändes.

§ 3.

Statsutskottets härpå föredragna utlåtanden nr 86—88 blefvo ånyo lagda på bordet.

§ 4.

Vidare föredrogs statsutskottets memorial, nr 89, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatens femte hufvudtitel.

Punkterna 1—3.

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

Punkten 4.

Lades till handlingarna.

§ 5.

Härefter föredrogs, men bordlades åter bankoutskottets utlåtanden och memorial nr 32 och 35—38, sammansatta lag- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1, jordbruksutskottets utlåtanden nr 110 och 111, andra särskilda utskottets utlåtande nr 2 samt Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 12.

§ 6.

Föredrogos hvar för sig statsutskottets utlåtanden:

nr 63, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående inlösen i vissa fall för statsverkets räkning af ränta å skattefrälsehemman m. m.;

nr 64, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående medgifvande af restitutionen af stämpelafgift för viss öfverlåtelse af egendom till sällskapet till understödjande af Malmqvistska barnuppfodringsanstalten i Stockholm;

nr 65, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående beredande af löneförhöjning åt revisorerna å generaltullstyrelsens revisionsbyrå Alban Keyser och Oscar Emil Torrén;

nr 66, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring i öfvergångsbestämmelserna i kungl. kungörelsen den 18 juni 1910 angående aflöningsreglemente för tjänstemän vid tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning;

nr 67, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående användande af öfverskott i den s. k. Djurgårdskassan till byggnads- och reparationsarbeten vid Ulriksdals slott samt för anordnande af värmeledning i vissa rum å Drottningholms slott;

nr 68, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter skraddaren Hjalmar Ernst (Olsson) Nordin från Tunamalm i Bälinge socken;

nr 69, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter kaptenen i Jämtlands fältjägarregementes reserv Olof Lundin; samt

nr 70, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående understöd till aktiebolaget svenska ostasiatiska kompaniet för fortsatt uppehållande af regelbunden ångbåtsförbindelse mellan Sverige och Ostasien.

Kammaren biföll hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 7.

Ang. utgiftsstat för postsparbanken m. m. Till afgörande förelåg nu sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande, nr 2, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till utgiftsstat för postsparbanken m. m. samt i ämnet väckta motioner.

Uti en till Riksdagen aflåten proposition, nr 150, hade Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af stats-

rådsprotokollet öfver finansärenden den 24 mars 1911, föreslagit Riksdagen att godkänna de i berörda protokoll tillstyrkta förslag till utgiftsstat för postsparbanken, att tillämpas tillsvärdare från och med den 1 januari 1912, och till aflöningsreglemente för tjänstemän vid postsparbanken jämte till detta reglemente hörande öfvergångsbestämmelser, samt fatta vissa därmed sammanhängande beslut.

Ang. utgiftsstat för postsparbanken
m. m.
(Forts.)

I sammanhang härmed hade utskottet till behandling förehått följande i ärendet väckta motioner, nämligen inom Första kammaren af herr *Nyström*, nr 104, samt inom Andra kammaren af herrar vice talmannen af *Callerholm* och *Persson* i Stallerhult, nr 350, *Pettersson* i Södertälje, nr 351, och *Starbäck*, nr 352.

Utskottet hemställde, att Riksdagen, med afslag å herrar *Petterssons* i Södertälje och *Starbäcks* förberörda motioner, måtte, i anledning af Kungl. Maj:ts förevarande proposition äfvensom med bifall till viss del af, men med afslag i öfrigt å herrar *Nyströms* samt herrar af *Callerholms* och *Perssons* i Stallerhult ofvannämnda motioner,

a) godkänna vid utlåandet fogade förslag till utgiftsstat för postsparbanken, att tillämpas tillsvärdare från och med den 1 januari 1912 och till aflöningsreglemente för tjänstemän vid postsparbanken jämte till detta reglemente hörande öfvergångsbestämmelser samt på grund häraf bestämma postsparbankens anslag, förslagsvis, till 320,995 kronor, att utgå af postsparbankens inkomster;

b) för sin del besluta, att § 21 mom. 1 af förordningen den 22 juni 1883 angående en postsparbank för riket, sådant detta moment lydde enligt kungörelsen den 4 juli 1902, skulle erhålla följande förändrade lydelse, att tillämpas från och med den 1 januari 1912:

Mom. 1. Postsparbankens styrelse utgöres af generalpostdirektören såsom ordförande samt fyra ledamöter, nämligen postsparbanksdirektören och chefen för postsparbanken såsom föredragande, en af Konungen, hvarje gång för en tid af tre år, särskildt förordnad ledamot samt en af fullmäktige i riksbanken och en af fullmäktige i riksgäldskontoret, hvilka båda sistnämnda ledamöter bemålde fullmäktige hvar för sig inom sig utse;

c) medgifva, att postsparbanken skulle äga att vid behof af medel för bedrivande af sin rörelse få i riksgäldskontoret tillgodojuta kredit till ett belopp af högst 5,000,000 kronor mot godtgörelse, motsvarande den effektiva ränta jämte lånekostnader, som riksgäldskontoret enligt sina beräkningar hade att själf utgifva å sålunda försträckta medel, äfvensom på de villkor i öfrigt, som genom öfverenskommelse mellan fullmäktige i riksgäldskontoret och styrelsen för postsparbanken blefve fastställda.

Ang. utgifts-
stat för post-
sparbanken

m. m.
(Forts.)

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, begärdes ordet af

Herr Svensson i Skyllberg, som yttrade: Herr talman! I afseende å föredragningsättet hemställes, att först föredrages paragrafvis utskottets förslag till aflöningsreglemente för tjänstemän vid postsparbanken jämte de till detta reglemente hörande öfvergångsbestämmelser; att vid behandlingen af § 1 i förslaget till aflöningsreglemente öfverläggningen må omfatta utlåtandet i dess helhet; att efter genomgåendet af förslaget till aflöningsreglemente och öfvergångsbestämmelser företages utskottets förslag till utgiftsstat för postsparbanken; att sedermera föredrages punktvis utskottets i utlåtandet gjorda hemställan; samt att författningstext ej må behöfva uppläsas i vidare mån, än sådant af någon kammarens ledamot begäres.

Denna hemställan bifölls af kammaren.

I enlighet härmed företogs först till behandling det vid utlåtandet fogade förslag till aflöningsreglemente för tjänstemän vid postsparbanken.

§ 1.

Första stycket af förevarande paragraf skulle enligt utskottets med Kungl. Maj:ts framställning öfverensstämmande förslag lyda sålunda:

Till generalpostdirektören, i egenskap af ordförande i styrelsen för postsparbanken, utgår arfvode med 2,000 kronor för år och till enhvar af tre särskilda ledamöter i styrelsen med 600 kronor för år, hvilka arfvoden utbetalas i samma ordning som lön.

Häremot hade reservation afgifvits af herrar *J. T. Larsson*, *Christiernson*, *Odqvist* och *Wiklund*, hvilka ansett, att stycket bort erhålla följande lydelse:

Till generalpostdirektören, i egenskap af ordförande i styrelsen för postsparbanken, utgår arfvode med 1,200 kronor för år — — — som lön.

Vidkommande paragrafen i öfrigt hade herrar *J. T. Larsson*, *Christiernson* och *Neiglick*, i anslutning till herr Petterssons i Södertälje förberörda motion, uti afgifven reservation föreslagit, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att kvinna skulle vara berättigad att på enahanda grunder som man innehafva bokhållarebefattning vid postsparbanken samt att bestämmelse härom måtte införas i den uti paragrafen intagna aflöningsstaten.

Sedan *första stycket* af paragrafen föredragits, lämnades på begäran ordet till

*Ang. utgifts
stat för post-
sparbanken
m. m.
(Forts.)*

Herr Odqvist, som yttrade: Jag har icke riktigt uppfattat föredragningsordningen, men jag antager, att det står mig fritt att yttra mig om den reservation, som är afgifven af herrar Larsson, Christierson m. fl. rörande generaldirektörens arvode i och för hans befattning såsom ordförande i postsparbanksstyrelsen.

Vid denna frågas behandling inom utskottet, och sedan det blifvit fastslaget, att postsparbanken icke skulle blifva en byrå under generalpoststyrelsen, utan ett själfständigt verk, kom man till det resultat, att generaldirektörens arbete i och med detsamma icke skulle bli så stort som hittills. Arvodet för detta arbete har, såsom herrarna veta, varit 2,000 kr., men vi reserverar ha ned-satt detta belopp till 1,200 kr. Vi ha gjort den beräkningen, att, då de personer, som anställas såsom bisittare i postsparbanksstyrelsen — här till utses en från riksbanken och en från riksgäldskontoret — skulle blifva aflönade med 600 kr. för år, hvilket sålunda motsvarar 50 kr. för månad, enligt vår mening en ersättning af 100 kr. per månad kunde vara tillräcklig för generaldirektören i egenskap af ordförande i postsparbanksstyrelsen. Därmed ha vi i alla fall icke menat, att den nuvarande generaldirektören under sin kontraktstid skulle ha minskade inkomster, utan han skulle under denna tid få åtnjuta att arvode af 2,000 kr. Detta kan måhända icke gärna tillämpas, då man ställer sig på den bogen, att man öfvergår från extra stat till ordinarie stat, men enligt mitt förmenande skulle det kunna ordnas så, att Kungl. Maj:t till nästa år och äfven till kommande år, så länge kontraktet varar, kommer in med förslag till Riksdagen, att generaldirektören ersättes för dessa 800 kr. pr år, så att han finge den lön, som tillförsäkrats honom vid hans tillsättande.

Med anledning af hvad jag nu anfört, skall jag be att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Neiglick: Jag skall i motsats till den föregående ärade talaren be att i denna punkt få yrka bifall till den kungl. propositionen och utskottets förslag.

Det förhåller sig ju så, att det icke var länge sedan löneregleringen fastställdes för generaldirektören såväl i postverket som i telegrafverket, hvarvid det bestämdes, att dessa ämbetsmäns lön skulle utgå med 15,000 kr. Det synes mig, att man bör ha denna sak klar för sig, när det gäller att bedöma den fråga, som nu föreligger, och att man vidare icke heller glömmer, att denna lön för generaldirektören i poststyrelsen blifvit fastställd så nyligen som 1909. Visserligen uppdelades generalpostdirektörens lön på två särskilda konton, nämligen 13,000 kr. från postverket och 2,000

Ang. utgifts-
stat för post-
sparbanken
m. m.
(Forts.)

kr. från postsparbanken, och detta därför, att vid löneregleringen generaldirektören redan var ordförande i postsparbanksstyrelsen. Men i alla fall fastställdes lönen till 15,000 kr. Det kan väl då icke gärna vara möjligt att nu genom en ensidig åtgärd sänka aflöningen på det ena hållet utan att samtidigt höja den på det andra med motsvarande belopp. Skulle man emellertid göra detta, kan jag icke inse annat, än att det innebure ett upprifvande af det beslut, som fattades 1909, och den verkligt sakliga innebörden i reservationen berör väl i själfva verket generaldirektörens lön, äfven om man rent formellt kan säga, att det här är fråga om lön för ordföranden i postsparbanksstyrelsen. Skulle man nu anse, att det bör vara någon annan uppdelning af generaldirektörens lön i postverket och i postsparbanken, än som nu förefinnes, så får man göra det till föremål för en särskild framställning. Men icke kan man väl, såsom den ärade talaren nu nämnde, göra denna begränsning på det ena hållet och uppskjuta till en framtid frågan om aflöningen från postverket till generaldirektören. Man vet icke, när en sådan framställning skulle ske, och man vet icke, hvilket resultat en sådan framställning skulle få. Jag skall visst icke tillåta mig att kritisera dem, som vilja gå till väga på detta sätt, men för min del anser jag, att det knappast är möjligt för Riksdagen att slå in på den vägen, om man vill taga någon hänsyn till Riksdagens förut fattade beslut och vidtagna åtgärder.

Men äfven om man håller sig vid det strängt formella och säger, att det nu endast är fråga om aflöningen till ordföranden i postsparbanksstyrelsen, så vill jag erinra om, att det nu icke gäller något annat än att öfverflytta postsparbanken från extra till ordinarie stat; och det föreligger ju icke någon utredning alls, huruvida ordföranden nu verkligen får mindre att göra, än han hittills haft. Det är kanske möjligt, att hans arbete blir minskadt, jag vill till och med hålla det för troligt, då ju postsparbankschefen får en mera själfständig ställning, men om denna omständighet kommer att i någon vidare utsträckning inverka på omfånget af hans arbete och när en eventuell förändring härutinnan kan komma till stånd, därom sakna vi nu hvarje kännedom. Jag kan därför icke finna annat, än att, om reservanterna stödjade sitt yrkande härpå, frågan af dem förts fram för tidigt.

Det skulle äfven kunna vara andra synpunkter att framdraga, hvilka tala för bifall till utskottets framställning, men jag vill inskränka mig till hvad jag nu yttrat och med stöd därpå yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Jag har underskrifvit den motion, som herr vice talmannen här väckt, enär vi båda såsom ledamöter i löneregleringskommittén ha velat ordna

denna fråga, såsom kommittén för sin del föreslagit, nämligen så, att postsparbanken skulle läggas under poststyrelsen helt och hållet och bli en särskild afdelning däraf. Nu har ju utskottet afslagit denna del af motionärernas förslag, och det kan ej falla mig in att göra något yrkande på bifall till motionen, ty det skulle föranleda alltför stora förändringar, då man i utskottet icke föreslagit vidtagandet af några åtgärder i den riktningen. Men i alla fall är jag af den öfvertygelsen, att det skulle ha varit väl så bra för postsparbanken som sådan, om kommitténs förslag i denna del vunnit beaktande.

*Ang. utgifts-
stat för post-
sparbanken
m. m.
(Forts.)*

Beträffande nu den här föreliggande frågan angående ordföranden i styrelsen, nämligen generalpostdirektören, så blir ju förhållandet alldeles detsamma, antingen det blifvit, såsom herr vice talmannen och jag föreslagit i vår motion, eller det blir som utskottet här föreslagit, nämligen att generalpostdirektören erhåller samma lön, och jag får härvid hänvisa till hvad den föregående talaren yttrade, att det är väl icke möjligt för Riksdagen att nu vidtaga en sådan förändring i detta afseende, som reservanterna föreslagit, nämligen att nedsätta arvodet från 2,000 kr. till 1,200 kr. Då skulle ju Riksdagen, såsom här redan blifvit antydt, alldeles gå ifrån en bestämmelse, som den för två år sedan införde beträffande denna tjänstemans aflöning.

Hvad nu den frågan angår, huruvida det blir mindre arbete för generalpostdirektören såsom postsparbankens ordförande enligt den nya ordningen, så lär väl detta vara ganska omtvistadt. Jag tror för min del, att han icke får mindre arbete genom det sätt, hvarpå frågan nu skall lösas, än enligt motionärernas och kommitténs förslag, utan jag tror, att det blir i detta afseende precis detsamma som hittills, därom är jag t. o. m. alldeles öfvertygad. Det är nämligen att märka, att det icke blir någon förändring i afseende å upprättandet af räkenskaperna och utbetalandet af medel, utan detta skall ske genom postverket i hvarje fall, och då står chefen ansvarig för allt detta och har att se till, att alla tjänstemän sköta sina uppgifter på bästa sätt, hvarför hans arbete enligt mitt förmenande nog blir fullt tillräckligt. Huruvida nu aflöningen af 2,000 kr. är den riktigt afmätta, kan man naturligtvis tvista om. Men då man gjort en uppdelning af aflöningen och därvid icke nedsatt totalsumman under 15,000 kr., så blir ju det hela blott en fördelningsfråga. Skulle reservanterna här vinna sitt syfte, så blefve det nödvändigt, att Kungl. Maj:t redan denna riksdag komme att vidtaga åtgärder, i syfte att tjänstemannen i fråga finge sin lönefyllnad. Det är väl icke hälsosamt att tvinga fram något sådant.

Jag tar mig friheten att uppläsa, hvad som skrefs 1909 beträffande denna del af generalpostdirektörens lön, och vill jag då först läsa upp följande utdrag ur den kungl. propositionen. Det

Ang. utgifts-
stat för post-
sparbanken
m. m.
(Forts.)

heter där: »Beträffande generaldirektören, bör aflöningen till denne ämbetsman gifvetvis icke utgå med lägre belopp, än som tillkommer telegrafverkets chef, eller 15,000 kr. om året. Postverket är nämligen, liksom telegrafverket, ett kommunikationsverk, och dess utgiftsstaten uppgå till inemot dubbla summan af telegrafverkets utgiftsstaten. Dock synes mig» — det är statsrådet, som yttrar detta — »icke tillräckliga skäl föreligga att för generalpostdirektören föreslå högre aflöning, än som tillkommer chefen för telegrafverket. Då nu generalpostdirektören äger att som ordförande i styrelsen för postsparbanken uppbära ett årligt arfvode af 2,000 kr. samt någon minskning i detta belopp icke läser kunna ifrågasättas, torde detta arfvode från postsparbanken böra inräknas i den för generalpostdirektören föreslagna aflöningen af 15,000 kr. Jag anser mig därför böra förorda, att den del af generaldirektörens aflöning, som skall utbetalas af postmedel, må utgå såsom arfvode af 13,000 kr. för år.»

Riksdagen fattade därefter sitt beslut i öfverensstämmelse härmed och säger i sin skrifvelse: »Vid den granskning, som Riksdagen företagit i anledning af Eders Kungl. Maj:ts framställning, i hvad den afser aflöningsförhållandena vid generalpoststyrelsen, har det syntts Riksdagen, att de föreslagna aflöningssatserna äro väl afvägda, och har Riksdagen ej heller i öfrigt funnit anledning att här framställa någon erinran.»

På ett tydligare sätt kan väl knappast Riksdagen ha uttalat sig beträffande aflöningen för chefen för postverket jämväl i dennes egenskap af ordförande i postsparbankstyrelsen. Således skall han enligt detta beslut ha 2,000 kr. från det ena hållet och 13,000 kr. från det andra, och att härvidlag vidtaga någon ändring låter sig väl knappast göra, och jag tror för min del, att fördelningen icke skulle verka jämnare, om den genomfördes på annat sätt. Säkert är också, att postsparbanken bör betala dessa 2,000 kr., då det rör sig om 50 miljoner kronors förvaltning om året för densamma.

Jag ber, herr talman, att i denna del få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Christierson: Herr talman! Utskottets motivering för dess förslag, att äfven för framtiden arfvodet till generalpostdirektören för hans befattning i postsparbanken skall utgå med 2,000 kronor, finner man längst ned på sid. 18 af utskottets betänkande. Jag tror icke, att den, som läser detta, skall finna, att utskottet är öfvertygadt om, att detta arfvode är skäligt, och jag vill nämna, att när denna sak diskuterades i utskottet, var man — och det framgår ju äfven af utskottets eget yttrande — tämligen, om icke alldeles, säker på, så dock benägen för att anse, att detta arfvode var för högt. Nu har den siste ärade talaren erinrat

om, att generaldirektörens sammanlagda lön vid löne regleringen fastställdes till 15,000 kronor att utgå med 13,000 kronor från postverket och med dessa 2,000 kronor från postsparbanken. Men postsparbankens stat har ju icke blifvit reglerad, och nu, när detta skulle ske, så undrade man, om det var riktigt, att utskottet icke ingick i pröfning af en del belopp, därför att man vid postverkets löne reglering hade tagit hänsyn till ett eller annat arfvode, som utgår från postsparbankens stat. I utskottet var man af den uppfattningen, att man hade rättighet att diskutera den saken, och vi reservanter känna oss icke öfvertygade om, när vi ansågo, att 1,200 kronor var mer än tillräckligt för det arbete, som var förenadt med denna generaldirektörens befattning, att man då skulle fastställa arfvodet till 2,000 kronor, därför att det skulle vara nödvändigt att på detta sätt hålla lönen uppe i 15,000 kronor. Jag anser för min del, att detta sedan blir en annan sak. Om nu t. ex. Riksdagen anser i likhet med reservanterna, att 1,200 kronor är alldeles tillräckligt och man har den uppfattningen, att chefen för postverket bör ha 15,000 kronor i lön, så får man naturligtvis sedan på postverkets stat öka aflöningen, så att denna summa uppnås. Men det finnes naturligtvis ingen anledning att utbetala det felande af postsparbankens medel bara för att runda af summan.

*Ang. utgifts-
stat för post-
sparbanken
m. m.
(Forts.)*

Jag har icke funnit, att vare sig den siste talaren eller utskottets försvarare i öfrigt ha framlagt något skäl för, att arbetet verkligen skulle bli hädanefter af samma natur, som det förut varit för generaldirektören. Det är ju alldeles gifvet, att med den själfständiga ställning, som chefen för postsparbanken kommer att få — och jag har vid läsningen såväl af kommittébetänkandet som Kungl. Maj:ts proposition icke kunnat finna annat, än att denne chef kommer att gifvas en afsevärdt mera själfständig ställning — kommer det också att blifva en minskning i den del af arbetsbördan, som hvilar på generaldirektörens axlar, och då är det naturligtvis rätt, att man minskar hans arfvode i denna del. Sedan blir det en annan sak, hvar man skall ersätta minskningen i lön, och jag vill redan nu säga, att jag kommer för min del, om jag nu är med vid det tillfället, icke alls att ställa mig afvisande mot en sådan reglering af lönen. Men, herr talman, nu anser jag mig nödsakad att yrka bifall till den af herrar Larsson och Odqvist samt undertecknad afgifna reservationen.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Swartz: Jag hade verkligen föreställt mig, att den klara och tydliga utläggning af sakhållandet, som gjordes af den näst föregående talaren, skulle ha klargjort saken, så att något vidare inlägg i diskussionen icke skulle behövas. Men då i alla fall yrkandet från reservanternas sida vidhållits och ytterligare framförts, så anser jag

Ang. utgifts-
stat för post-
sparbanken
m. m.
(Forts.)

mig skyldig säga, att jag för min del i alla delar instämmer i hvad herr Carl Persson i Stallerhult anför. Jag ber att få dels med afseende på beskaffenheten och dels med afseende på omfattningen af de göromål, som generalpostdirektören efter den nya organisationen af postsparbanken skulle få, uttala som min uppfattning i likhet med herr Carl Persson, att det i sak icke blir någon ändring härutinnan, och det af den ganska enkla anledningen, att postsparbanken visserligen varit inordnad formellt såsom en byrå i postverket under generalpostdirektören, men dock faktiskt skötts såsom en själfständig styrelse med byråchefen såsom chef för eller verkställande direktör i postsparbanken. Således kommer generalpostdirektören att fortfarande ha att göra med alla utanordningar, penningplaceringar och en massa saker, som postsparbankschefen kommer att rådgöra med honom om. Efter den uppfattning, jag har kunnat bilda mig om den tid, dessa göromål skulle taga, eller den täthet, med hvilken de skulle förekomma, så tror jag, att man kan säga, att hvarannan eller hvar tredje dag komma konferenser att äga rum mellan postsparbanksdirektören och generalpostdirektören eller kommer den senare på annat sätt att tagas i anspråk för postsparbankens räkning. Är det nu så, att man anser, att ett arfvode af 600 kronor är riktigt — och mot det har icke från något håll gjorts någon gensaga — för de personer, som sitta som styrelsemedlemmar eller sakkunniga eller som äro bisittare i postsparbanksstyrelsen, så får jag säga, att det vill synas mig, som om förhållandet 600 kronor till 2,000 kronor vore ett bra mycket riktigare förhållande än 600 kronor till 1,200 kronor, ty bisittarnas medverkan torde icke behövas mer än en eller två gånger i månaden och då naturligtvis på helt annat sätt än det sätt, hvarpå generaldirektörens medverkan kommer att påkallas hvarannan eller hvar tredje dag. Jag tror således, att redan af den anledningen arfvodet i och för sig icke kan anses vara orimligt.

Men, som sagdt, det må nu vara hur det vill med den saken, så är det i alla fall så, som herr Carl Persson har anför, att det är fastslaget såsom ett beslut från Riksdagens sida, att generalpostdirektörens lön skall vara 15,000 kronor. Det är det essentiella i det beslut, som för två år sedan här i Riksdagen fattades, och det var endast därför, att han åtnjöt ett arfvode af 2,000 kronor från postsparbanken — angående hvilket, såsom nu sagts, departementschefen i statsrådsprotokollet yttrade sig så, att någon minskning i detta belopp icke lär kunna ifrågasättas — som det föreslogs och af Riksdagen beslöts, att de återstående 13,000 kronorna skulle uppföras på postverkets stat. Således, det essentiella var, att lönen skall vara 15,000 kronor. Det mindre viktiga var fördelningen af 13,000 kronor på postverkets stat och 2,000 kronor på postsparbankens stat. Då får jag säga, att under sådana för-

hållanden är det alldeles omöjligt att nu vidtaga någon rubbning för den ena delen af detta, för den händelse man icke samtidigt vidtager en motsvarande ändring i den andra delen, en ändring, som tar ut denna minskning i den ena delen genom motsvarande höjning i den andra delen. Och jag tror icke, att det därvidlag kan vara riktigt att hänvisa till, att Kungl. Maj:t kan vidtaga vissa åtgärder, som för den nuvarande generalpostdirektören skulle upphäfva verkan af detta. Det är ju icke fråga om den nuvarande generaldirektören ensam, utan det är fråga om *generalpostdirektörens* lön. Och i den frågan har Riksdagen redan fattat ett beslut, som enligt min uppfattning är så förbindande för Riksdagen, att det icke går att hänvisa till en kommande Riksdags möjligen fattade beslut, som upphäfver den orättvisa, som skulle ligga i att den nuvarande Riksdagen fattade ett beslut i öfverensstämmelse med reservationen. Jag tror därför, att det icke gärna går för sig annat än att bifalla utskottets förslag.

Ang. utgiftsstat för postsparbanken m. m.
(Forts.)

Herr Starbäck: Herr talman, mina herrar! Jag skulle efter det sista anförandet kunnat afstå från ordet, men jag anser mig dock skyldig att i denna fråga säga min mening; den må nu gälla hvad den kan.

Jag anser mig skyldig därtill, därför att jag varit bisittare dels i den kommission, som afgaf betänkande angående postverkets omorganisation och dels i den kommitté, som sedermera hade att syssla med postsparbanksinstitutionens omorganisation. På grund af dessa två förhållanden har jag redan förut bildat mig en uppfattning om förhållandet mellan postverket och postsparbanken. Jag vill då säga, att jag redan under den tid, då jag hade att göra med postverkets omorganisation, kom till den bestämda öfvertygelsen, att postsparbanken intog till detta verk den ställning, som postsparbanken nu enligt utskottets mening bör intaga.

Dessutom vill jag säga det, att jag har alldeles klart för mig och fick den uppfattningen bestyrkt sedermera, att generalpostdirektören har en ganska afsevärd arbetsbördan eller har fått en ganska afsevärd ökning i arbetsbördan såsom ordförande i styrelsen för postsparbanken. Detta har för öfrigt redan framhållits, och det kan icke falla mig in att längre uppehålla diskussionen med att tala om den saken, utan jag har endast velat få till protokollet antecknadt, att jag fått denna uppfattning på grund af mitt deltagande i de utredningar, som ligga till grund delvis åtminstone för det föreliggande ärendet.

Jag ber sålunda, herr talman, att få instämma i herr Neiglicks yrkande.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter af herr talmannen gifna propositioner först på bifall till utskottets förslag till lydelse

Ang. utgifts- af förevarande stycke och vidare på godkännande af samma stycke
stat för post- med den ändring däri, som innefattades i den af herr J. T. Lars-
sparbanken son m. fl. afgifna reservation, blef utskottets förslag af kammaren
m. m. godkänt.
 (Forts.)

Härefter föredrogs *återstående delar af 1 §*; och yttrade därvid:

Herr Christiernson: Herr talman! Vid andra stycket af denna paragraf finnes en reservation, som är afgifven af herr Larson, undertecknad och herr Neiglick. Vi hafva i vår reservation yrkat bifall till den af herr Pettersson i Södertälje väckta motionen i så måtto, att vi yrkat, att den skulle ingå såsom en not till löne-staten, och den noten innebär, att bokhållarebefattningarna i post-sparbanken äfven skulle kunna innehafvas af kvinnor. Enligt före-varande Kungl. Maj:ts förslag och utskottets förslag skulle dessa befattningar vara förbehållna männen. Men vid granskningen af detta ärende har jag för min del funnit, att det skulle vara synner-ligen orättvist att i detta stycke bifalla Kungl. Maj:ts och utskottets förslag.

Det är visserligen sant, att postsparbanken i viss mån är under-ordnad postverket, men det är i alla fall ett verk med en egen organisation, och det torde väl icke vara något tvifvel om, att, sedan nu denna nya organisation, sådan den föreligger, blifvit genomförd, postsparbanken kommer att i allt väsentligt skilja sig från postverket. Postsparbankens tjänstemän utgöras till största delen af kvinnor. Af de i staten upptagna befattningarna är det endast, bortsedt från dessa 7 bokhållarebefattningar, 8 tjänster utom chefsplatsen, som komma att besättas med män, medan åter *hela* den öfriga delen af den fast anställda personalen, hvaraf 35 äro uppförda i staten såsom kontorsskrifvare, utgöres af kvinnor. Och det torde kanske redan nästa år föreligga förslag om anställande af fast anställd personal med lägre löner, än som föreslagits för dessa kontorsskrifvare. Alla dessa tjänster skötas af kvinnor och komma att skötas af kvinnor. Nu är det sant, att man har förbättrat lönerna något för dessa, så att de fått 2- till 300 kronors högre aflöning. Den högsta ökningen blir visst för de nu anställda 330 kronor per år. Så att i det fallet är det ju en förmån. Men det finnes icke några befordringsmöjligheter för dem, när de högre platserna komma att besättas med män. Dessa 7 bokhållarebefattningar kunna icke rekryteras med man-liga bokhållare från verket, utan få befattningshafvarne tagas från postverket. Nu har jag visserligen hört, att det kommer att fordras samma villkor för att vinna anställning i postsparbanken som i postverket, nämligen genomgående af postkurs och viss tids profjtjänstgöring vid postkontor, alldeles såsom för den öfriga post-

personalen. Jag undrar dock, om det är riktigt lyckligt. Men om så kommer att ske, blir följden den, att man kommer att besätta dessa platser med tjänstemän från postverket. Alltså blir det ökade befordringsmöjligheter för de manliga tjänst innehafvarne vid postverket, skulle man kunna säga.

*Ang. utgifts-
stat för post-
sparbanken
m. m.
(Forts.)*

Teoretiskt komma postverkets kvinnliga befattningar att stå öppna för kvinnorna inom postsparbanken, men jag undrar, om i praktiken så blir fallet. Nu är antalet kvinnliga tjänster utöfver postexpeditörsggraden icke stort. Jag antager, att såvida icke poststyrelsen är synnerligen byråkratisk, kommer den i första runnet att vid befordringar taga hänsyn till kompetens och lämplighet. Om en dylik kvinnlig tjänstinnehafvare i postsparbanken konkurrerar med kvinnliga postexpeditörer, som tjänstgöra inom postverket, så förefaller det mig ganska naturligt, att dessa senare skola hafva större utsikter att gå segrande ur konkurrensen. Och så få postsparbankens kvinnliga tjänstinnehafvare det stora nöjet att vara med och söka platser inom postverket, men de få obehaget att stanna kvar i postsparbanken, d. v. s. obehaget att icke hafva den ringaste befordringsmöjlighet.

När man tager i betraktande den sysselsättning, som de 6 amanuenserna vid postsparbanken hafva — hvilka befattningar komma att omorganiseras och blifva bokhållaretjänster — så tror jag icke, såvida icke de kvinnliga kontorsskrifvarna inom postsparbanken skulle vara synnerligen dåligt begåfvade eller svagt utrustade — jag kan dock icke tänka mig, att de äro så olyckligt lottade — att det skall vara omöjligt att bland denna kår, som för närvarande räknar 71 medlemmar, finna en eller annan kvinna, som skulle vara i hög grad lämplig att innehafva en sådan bokhållarebefattning. Jag frågar, mina herrar, om det t. ex. i postsparbanken finnes dugliga kvinnor, som äro särdeles lämpliga att tjänstgöra inom det verket, om det icke då får betraktas såsom en olägenhet, att icke deras arbetskraft får komma till användning på en plats, som är mera betald, därför att den kräfver större kvalifikationer än kontorsskrifvarebefattningarna?

När jag lägger tillsammans alla dessa skäl och synpunkter, förefaller det mig, såsom jag förut framhållit i mitt anförande, som om det vore rent af skadligt för postsparbanken och i hög grad orättvist mot kvinnorna där, om de icke medgäfves den befordringsmöjlighet, som ligger däri, att de kunna erhålla plats såsom bokhållare vid verket. Utan att alldeles hemfalla åt maskulin renässans, kunna vi väl vara ense om, att utsikterna för kvinnorna att konkurrera med männen till bokhållaretjänsterna äro små, och säkerligen blir det endast de mest begåfvade, de särskildt dugliga bland kontorsskrifvarne, som hafva utsikter att nå en sådan plats. När man dessutom har en sådan garanti, anser jag, att man kan vara lugn för, att icke den — såsom man kanske tycker — olyckan

Ang. utgifts-
stat för post-
sparbanken
m. m.
(Forts.)

skall inträffa, att i detta verk med nästan uteslutande kvinnlig personal man skulle få 7 kvinnliga bokhållare. Äfven om man bifaller reservationen, tror jag icke, att en sådan eventualitet kommer att inträffa, utan det blir endast en del af dessa platser, som kommer att få kvinnliga innehafvare. Det synes mig dock nödvändigt, att Riksdagen skipar en sådan rättvisa.

Utskottet säger, att det skulle innebära en stor fara för ett verk af jämförelsevis så liten omfattning som det ifrågavarande, om man biträdde motionärens förslag, och att det vore principiellt oriktigt att bifalla detsamma. Men så långt min erfarenhet sträcker sig, har jag alltid funnit, att det är bättre att experimentera i smått och sedan gå öfver i större skala än att utan experiment försöka i större skala. Alltså, det vore både nyttigt och lyckligt, om man på ett sådant mindre område försökte sig på denna åtgärd, då man sedan med de erfarenheter, som man vunnit, bättre kunde bedöma, om man inom de större verken skulle kunna öppna flera platser för kvinnorna.

Jag vill erinra om, att Riksdagen förut fattat beslut om en grundlagsändring, hvarigenom kvinnor skulle tillerkännas rätt att innehafva en del statstjänster, som förut varit förbehållna männen. Däremot har det sedan rests en del kinesiska betänkligheter, men jag tror, att särskildt denna kammare, som dock behjärtar kvinnornas kraf, skulle här så att säga kunna bemöta en del af dessa ensidiga maskulina synpunkter.

Det är de nu anförda skälen, som ha gjort, att jag verkligen vågat mig på att yrka bifall till reservationen.

I detta anförande instämde herrar *Neiglick* och *Eriksson* i Grängesberg.

Herr Odqvist: Herr talman! Som den siste ärade talaren nämnde, så gäller det här endast 7 bokhållaretjänster, och dessa äro föreslagna att kunna innehafvas endast af män. Nu är det icke så, som den siste ärade talaren säger, att kvinnorna äro vanlottade, utan de hafva fått en tillökning i aflöningen af omkring 300 kronor om året, och dessutom får en del af dessa kvinnor s. k. förmanssysslor, hvarvid de enligt reglementet få ytterligare 15 kronor i månaden. Detta gör en ganska bra tillökning i lönen.

Sedan får jag säga det, att man får väl icke alltid rätta sig efter enskilda motionärers förslag. De få sina motioner från missnöjda tjänstemän, och sådana finnas alltid vid de stora löneringarna, och sedan komma de fram till Riksdagens pröfning.

I detta afseende hafva sålunda kvinnorna blifvit väl behandlade, och det har jag icke något emot. Först hafva de, som sagdt, fått 300 kronor om året för extra arbete, och sedan hafva de, som

innehafva förmanssysslor, fått 15 kronor i månaden. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

*Ang. utgifts-
stat för post-
sparbanken
m. m.
(Forts.)*

Herr Persson i Stallerhult: Jag kan för min del instämma med den föregående talaren i hvad han yttrade.

Naturligt är, att denna fråga i och för sig icke har så synnerligen stor räckvidd, men annorlunda ställer sig saken, om man ser på de konsekvenser, som skulle uppstå, därest Riksdagen skulle fatta beslut i enlighet med reservanternas förslag. Därigenom vore det ju så godt som gifvet på hand, att hela aflöningsfrågan beträffande kvinnornas arbete i statens verk härmed vore afgjord. Men jag undrar då, om det kan vara lämpligt att här fatta ett beslut, som går den nu pågående utredningen i förväg, utredningen nämligen beträffande de platser i verken, som få besättas med kvinnor, och äfven beträffande deras löneförmåner. När nu postsparbanken står i sådant sammanhang med postverket, så tror jag icke det är bra att alltför mycket gå ifrån den princip, som följts vid löne-regleringen för postverket. Där ha vi ju inrättat åtskilliga platser för kvinnorna, men det är att märka, att det är angifvet, hvilka dessa platser äro, och dessutom att kvinnorna icke skola ha så stor lön som männen på motsvarande platser. Det finnes ju t. ex. tredje klassens postmästare med en lön, som slutar på 5,000 kronor, och i samma klass finnas postmästareplatser för kvinnor, men här slutar lönen på 3,400 kronor. Så finnes det vidare första klassens post-expeditörer, och där slutar männens lön på 4,200 kronor, under det att lönen för kvinnor med samma befattning slutar på 2,500 kronor. Det har sålunda införts olika lönesatser för det arbete, som utträttas af kvinnor, och för det arbete, som utträttas af män. Genom ett bifall till reservanternas förslag skulle denna skillnad vara upphäfd inom postsparbanken.

Om det nu var fråga om ett stort antal tjänster, då kunde det icke vara så mycket att säga om, att man föreslagit en sådan här bestämmelse, ty då kunde det vara mera skäl att tänka på saken. Men här är det endast fråga om 7 platser, som äro benämnda bokhållareplatser, fastän kommittén ansett, att de skulle kallas amanuenser. Dessa bokhållare få en slutlön af 3,800 kronor. Men det är att märka, att de platser, som äro lämnade för kvinnornas räkning, äro 35 stycken, nämligen dessa kontorsskrifvarebefattningar, och lönen slutar för dem på 2,100 kronor. Därtill kommer, att 7 af dessa skola förordnas att utöfva s. k. förmanskap och få härför extra 15 kronor i månaden eller 180 kronor om året, och deras lön går därför med ortstillägg upp till 2,505 kronor. Då tycker jag, att kvinnornas intressen äro väl tillgodosedda på detta område.

Jag undrar, om dessa kvinnor, som det här är fråga om, verkligen äro kompetenta att erhålla en bokhållareplats. Åtminstone tror jag icke, att det är många, som kunna ifrågasättas att flyttas

Ang. utgifts-
stat för post-
sparbanken
m. m.
(Forts.)

upp till en sådan befattning. Men låt vara, att de äro kompetenta därtill, så är det dock icke skäl att här besluta i enlighet med reservanternas förslag, då vi ha att vänta förslag öfver hela linjen i hithörande angelägenheter. Vi ha ju på många andra områden platser inrättade för kvinnor, men där ha kvinnorna icke så hög lön som männen. Så är det ju i hela den stora skolstaten, såväl elementarskolor som samskolor och folkskolor. Skall man nu för dessa 7 tjänsters skull, af hvilka kanske endast några få kunna komma i fråga att besättas med kvinnor, gå den stora utredningen i förväg? Det tror jag är hvarken klokt eller behöfligt.

Man har också talat om, att man i grundlagen fastslagit, att kvinnorna skola lika med män få inneha en del tjänster, som utnämnas af Kungl. Maj:t. Men det skulle dock vara villkor fästade vid detta. Riksdagen fastställde emellertid icke de villkor, under hvilka kvinnorna skulle få bekläda dessa platser, utan det skulle af Riksdagen fastställas särskilda grunder härför; och om jag icke missminner mig alltför mycket beträffande debatten här i kammaren och konstitutionsutskottets utlåtande i denna sak, har det också sagts, att sådana grunder också omfatta lönerna. Det går sålunda icke att åberopa den grundlagsändringen för det nu föreliggande förslaget, utan det återstår beträffande den frågan ännu åtskilligt att afgöra.

Jag tror, att då det nu skulle gälla så få platser — i praktiken kanske icke någon enda, äfven om vi besluta enligt reservationen — så är det klokt, att kammaren beslutar i enlighet med utskottets förslag och afslår reservationen. Jag ber att få instämma i yrkandet om bifall till utskottets förslag.

Herr Pettersson i Södertelje: Att döma af de bägge sista talarnes anföranden, tycks det egentligen vara tre skäl, som man vill lägga till grund för afslag å reservationen. Först och främst menar man, att förslaget icke förtjänar afseende, eftersom det kommer från en enskild motionär. Vidare förklarar man, att kvinnorna icke äro vanlottade i postsparbanken, då de ju hafva utsikt att få en liten löneförhöjning. Och slutligen säger man, att frågan är så obetydlig, att det icke är värdt att göra någon ändring i de eljest gällande principerna om de kvinnliga statstjänarnas aflöning för detta speciella fall.

Hvad nu det första skälet beträffar, att man icke skall rätta sig efter hvad enskilda motionärer föreslå, så är det ju en ofta förekommande invändning, och som för många väger ganska tungt. Men jag undrar ändå, mina herrar, om det icke emellanåt händer, att Riksdagen äfven i aflöningsfrågor fattar beslut just på initiativ af enskilda motionärer, då där rättvisans fordringar icke varit tillräckligt tillgodosedda i det ursprungliga förslaget. Jag tror, att det

kan uppvisas en massa exempel på, att Riksdagen på enskilda motionärers initiativ tillåtit sig göra ändringar i dylika fall.

Hvad sedan beträffar den invändningen, att kvinnorna i postsparbanken icke äro vanlottade, därför att de kunna få en viss liten löneförhöjning, så träffar det väl icke själfva saken. Att de efter en viss tids tjänstgöring, och när de äro särskildt dugliga, få denna lilla höjning i lönen, är icke detsamma som att hafva utsikt till befordran liksom deras manliga kamrater. I postsparbanken finnas omkring 80 tjänstemän, och af dessa äro 70 kvinnor. Då vore det väl egendomligt, om det icke skulle finnas någon kvinna bland dessa, som är lika kvalificerad som de manliga befattningshafvarna. Men äfven om en kvinna är långt bättre kvalificerad än sina manliga kamrater, har hon icke samma utsikter till befordran som dessa. Det finnes kvinnor i detta verk, som aflagt studentexamen, men som bli förbigångna af män, som hvarken ha så stora teoretiska förutsättningar eller så stor praktisk duglighet.

Hvad det beträffar, att detta skulle vara en så liten fråga, att det icke vore skäl att i denna punkt göra en ändring i de allmänna aflöningsprinciperna vid statens verk, så synes mig herr Christierson ha framdragit ett ganska bärande skäl för bifall till reservationen, då han sade, att det kan ju vara af ett visst intresse att göra ett försök, ett experiment med en modifikation af de eljest gällande principerna för aflönande af de kvinnliga statstjänarna.

Det är ingalunda så, att Riksdagen häraf är bunden för några andra lönerogleringar. Slår försöket väl ut, så kan man fortsätta med denna grundsats, slår det icke väl ut, så låter man bli att utsträcka grundsatsen till några andra verk.

Jag tror det är svårt förneka, att det skulle lända till verkets bästa, att de tjänsteinnehafvare, som där arbeta, ha lika möjlighet att vinna befordran. Det är alldeles gifvet, att det skall öka intresset för arbetet, att det skall öka vederbörandes ansträngningar att göra sitt bästa. Herr talman, jag skall be att få yrka bifall till reservationen.

Herr *Starbäck* instämde häruti.

Herr Christierson: Jag föranleddes att begära ordet ännu en gång af herr Carl Perssons anförande och de skäl, han däri anförde för bifall till Kungl. Maj:ts och utskottets förslag. Han talade om principen vid postverket. Där har man inrättat olika postkontor af tredje och fjärde klass, som få innehafvas af kvinnor, men med annan lön än de manliga postmästarna. Ja, det är just det, som jag ansett väl motivera reservationen, att vid detta verk finnas icke några manliga befattningshafvare i den lägre lönegraden, och att där ingenting är gjort, för att kvinnorna skola ha möjlighet till befordran. De få stanna i den lägsta graden, och

Ang. utgifts-
stat för post-
sparbanken
m. m.
(Forts.)

Ang. utgifts-
stat för post-
sparbanken
m. m.
(Forts.)

efter hvad jag kan finna, så äro de dömda att hela sin tjänstetid bli kvar i denna lägre lönegrad. Jag är icke den, som vill sätta likhetstecken mellan manlig och kvinnlig arbetskraft, men i detta fall har jag blifvit upprörd öfver, att kvinnorna blifvit orättvist behandlade och otillbörligt tillbakasatta.

Man säger, att kvinnorna icke kunna vara kvalificerade att innehafva dessa bokhållarebefattningar. Jag har läst igenom kommittébetänkandet och sett efter, hvad dessa amanuenser eller bokhållare, som de nu skola heta, ha att göra, och jämfört detta med hvad de kvinuliga tjänsteinnehafvarna, d. v. s. kontorsskrifvarna, ha att göra, och jag har då haft mycket svårt att finna, hvad det kan vara för större skillnad i kvalifikationer för dessa båda tjänster. Det blir dessutom, efter hvad jag hört från kompetent håll, precis samma fordringar. Man kommer att fordra genomgående af postkurs och profjtjänstgöring vid postkontor äfven för de senare befattningarna, så i det fallet blir det icke större fordringar på de män, som skola tjänstgöra som bokhållare, än på de kvinnor, som skola tjänstgöra som kontorsskrifvare. En bokhållare t. ex. åligger det »handläggning af den löpande expeditionen vid utbetalningar till allmänheten i hufvudkassan.» Jag undrar, om det finnes någon i denna kammare, som har panna att påstå, att detta icke kan skötas lika bra af en kvinna. Jag tror, att hon i många fall skulle sköta det bättre.

Vidare säger man, att en del af dessa kvinnor skola få 15 kronor i månaden extra. Icke tycker jag, att summan skall imponera på medlemmarna af denna kammare. Det gör ju blott 180 kronor om året. Men icke ens denna summa få de gratis. Jag skall be att få redogöra för, hvilket extra arbete de ha för att komma i åtnjutande af dessa 15 kronor i månaden. Först skola de tillse, »att personalen infinner sig å tjänstelokalen i så god tid, att arbetet kan taga sin början på utsatt klockslag». Det blir således nödvändigt för dem att infinna sig innau arbetstidens början. Deras arbetsdag blir sålunda utsträckt öfver den vanliga. Vidare skola de bl. a. tillse,

»att arbetet bedrifves med ordning och nit, så att tid ej förspilles på för postsparbanken främmande ändamål;

att nödig ordning och aktsamhet iakttages vid handhafvandet af bankens materialier, hvaraf lämpligt förråd bör af vederbörande förmän rekvireras från registratorskontoret för att efter behof fördelas inom resp. grupper; samt

att tillfälligtvis tjänstledig personal åter intjänar förlorad tid; börande å sista dagen af hvarje månad till vederbörande öfverordnade tjänsteman öfverlämnas ej mindre uppgift å det antal dagar af månaden biträde varit från tjänstgöring frånvarande samt å antalet extra tjänstgöringstimmar under månaden än äfven, då biträde under tjänstgöringsdag varit till någon del frånvarande från

tjänstgöring, specifika anteckningar angående sålunda försummade tider; och har förman att tillse, att sålunda förlorade tider återvinnas åt postsparbanken».

*Ang. utgifts-
stat för post
sparbanken
m. m.
(Forts.)*

Jag tror, att postsparbanken får mer än valuta för de 180 kronor om året, som 7 af dessa kontorsskrifvare skola få extra. Jag kan icke anse, att detta är något slags befordringsmöjlighet, att de få 180 kronor om året, därför att de skola så att säga drifva på sina kamrater, tjänstgöra, som det bland arbetare kallas, såsom något slags påfösare. Jag tror, att om den befattningen skulle betalas skäligt, borde den åtminstone betalas med 380 kronor, och jag är fortfarande icke öfvertygad om, att det är nyttigt och lämpligt att förneka kvinnorna befordringsmöjlighet.

Jag vidhåller därför mitt yrkande om bifall till reservationen.

Herr Petrén: Jag tror, att det är mycket, som är behjärtans värdt i reservanternas syften i detta fall, särskildt hvad angår beredandet af bättre befordringsförhållanden för denna kvinnliga personal, men äfven om jag medger detta, kan jag dock icke för min del vara med om att bifalla reservationen, ty de konsekvenser, som skulle följa däraf, äro väsentligen större, än reservanternas synas vilja medge, och kunna svårligen nu öfverblickas.

Herr Persson i Stallerhult vidrörde nyss, hurusom ett bifall till reservationen skulle komma att inverka på jämförliga förhållanden inom poststaten. Jag skall icke återupprepa detta, utan endast fastslå, att för postexpeditörer, förste postexpeditörer samt postmästare af tredje och postmästare af fjärde klass, till hvilka samtliga befattningar ju äfven kvinnor hafva tillträde, gälla för närvarande helt olika affönings- och pensionsförhållanden för å ena sidan manliga och å andra sidan kvinnliga tjänsteinnehafvare. Och detta är icke endast förhållandet inom poststaten. Så är exempelvis äfven fallet vid järnvägarna. Manliga och kvinnliga bokhållare och kontorsskrifvare vid järnvägsstyrelsen hafva sålunda i förhållande till hvarandra helt olika löner och pensionsförhållanden; och detta, ehuru arbetet på dessa platser är i stor utsträckning fullt lika för de kvinnliga och de manliga befattningshafvarna.

Jag menar därför, att, huru mycket man än kan sympatisera med reservanternas syfte att vilja bereda bättre befordringsförhållanden för den kvinnliga personal, hvarom nu är fråga, låter det sig dock icke göra att vid regleringen af detta verk skjuta fram ett nytt system för förhållandet mellan i arbetet jämställda mäns och kvinnors affönningar, under det att man skulle låta det gamla systemet stå kvar i andra jämförliga verk, där kvinnor innehafva befattningar med samma slags arbetsåligganden som män. Jag tror det är alldeles nödvändigt att pröfva denna fråga i hela dess vidd på en gång, och att det ej nu bör utan dylik föregående pröfning

Ang. utgifts- tagas ett steg, som har vidtgående konsekvenser på en mångfald
stat för post- andra håll.
sparbanken

m. m.
(Forts.)

Ur synpunkten af planmässighet i aflöningsförhållandena tror jag därför, att det är riktigast att i närvarande stund följa utskottet i denna punkt, äfven om man godkänner reservanternas syftemål och hoppas på framtida möjligheter för dess förverkligande. På dessa skäl ber jag, herr talman, att i denna punkt få yrka bifall till utskottets förslag.

Med herr Petrén förenade sig herr *Palme*.

Herr Neiglick: Den omständigheten, som herr Petrén påvisade, ha reservanterna ingalunda förbisett, men vi ha trott oss ändå kunna göra den framställning vi gjort, emedan vi ansett, att denna anordning icke behöfde verka på något sätt störande på andra områden, därför att det här föreligger ett alldeles specifikt förhållande. Detta verk sysselsätter nämligen omkring 80 personer i fast anställning, och af dessa äro 70 kvinnor. Jag tror verkligen icke, att det vore farligt, om man tillerkände dessa kvinnor rättighet att stiga i graderna till bokhållare. Jag kan icke tänka mig, att det skulle medföra några vådor på andra områden.

Herr Christiernson: Med anledning af herr Petréns anförande skall jag be att få påpeka, att äfven om kammaren bifaller reservanternas förslag, skola dessa kvinnor ändock icke komma i samma lyckliga ställning som de manliga bokhållarna. Det är nämligen så, att dessa kvinnor få tjänstgöra minst 9 år som ordinarie, innan de kunna komma upp i högsta lönegraden, d. v. s. 2,100 kronor. Alltså kunna vi vara öfvertygade om, att innan någon kvalificerad kvinna skulle erhålla förmånen att bli befordrad till bokkållare i verket, hade hon säkerligen haft minst 15 års tjänstgöring i verket. Först efter en så lång tjänstgöringstid skulle hon kunna komma upp i bokhållaregraden. Jag har räknat ut, att det vore nästan omöjligt för en kvinna i postsparbanken att någonsin komma upp till högsta lönegraden sådan den är för de manliga bokhållarna, ty vid sin afgang ur tjänsten skulle hon endast hafva hunnit till en betydligt lägre lönegrad. Äfven om man bifaller reservationen, är det alltså icke möjligt för kvinnan att komma upp till högsta lönegraden, d. v. s. till 3,800 kronor. Ett bifall till reservationen innebär endast, att dessa kvinnor icke skulle vara dömda till ett lifslångt kvarstannande i denna så att säga trampkvarn, kontorsskrifvarebefattningen.

Herr Persson i Stallerhult: Jag kan icke förstå, hur den föregående ärade talaren kunnat komma till det resultat, hvartill han kom, ty i reservanternas förslag står ju, »att kvinna skall vara be-

rättigad att på enahanda grunder som man innehafva bokhållare-
 befattning vid postsparbanken», och till yttermera visso står detta
 upprepadt i en not vid bokhållarnes lön i den föreslagna staten.
 Där göres alltså intet undantag för kvinnan. Om det kommer att
 ställa sig ogynnsamt för kvinnan i fråga om ålderstillägg, så
 kommer det att ställa sig lika ogynnsamt för mannen. Det blir
 lika för båda, om reservationen godkännes.

*Ang. utgifts-
 stat för post-
 sparbanken
 m. m.
 (Forts.)*

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, gaf herr
 talmannen propositioner dels på godkännande af ifrågavarande del-
 ar af 1 § i enlighet med utskottets förslag, dels ock på god-
 kännande af nämnda delar med den ändring, som i afgifven reser-
 vation föreslagits af herr J. T. Larsson m. fl.; och förklarade herr
 talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för
 den förra propositionen. Då votering emellertid begärdes af herr
 Christierson, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande
 voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner nu föredragna delar
 af 1 § i sammansatta stats- och bankoutskottets förevarande för-
 slag till aflöningsreglemente för tjänstemän vid postsparbanken, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt nämnda delar af §:en
 med den ändring, som i afgifven reservation föreslagits af herr J.
 T. Larsson m. fl.

Omröstningen utföll med 120 ja mot 76 nej, och hade kam-
 maren alltså godkänt utskottets förslag.

§ 2.

Utskottet hade föreslagit följande lydelse för mom. 6 af före-
 varande paragraf:

6. Byråchef i generalpoststyrelsen, som jämlikt gällande före-
 skrift inträder såsom ledamot i styrelsen för postsparbanken, då
 generalpostdirektören är förhindrad att i handläggningen af ären-
 dena hos styrelsen för postsparbanken deltaga, äger under tiden
 uppbära särskildt arvode af 5 kronor för dag.

Ang. utgifts-
stat för post-
sparbanken
m. m.
(Forts.)

Uti afgifven reservation hade herr *Christiernson* hemställt, att mom. 6 måtte utgå.

Paragrafen föredrogs, hvarefter ordet på begäran erhöles af

Herr *Christiernson*, som yttrade: Det är endast jag, som antecknat mig som reservant, men herr *Jacob Larsson* i Första kammaren hade i utskottet samma mening som jag, och det är genom ett förbiseende, som han icke blifvit antecknad som reservant.

Reservationen går ut på, att det medgifvande, som förekommer i paragrafens punkt 6, att den byråchef, som vikarierar för generalpostdirektören, skall åtnjuta arfvode med 5 kronor om dagen för detta vikariat, skall utgå. Nu är det så, att han utom sin lön har 10 kronor om dagen för vikariatet som generalpostdirektör, och därtill skulle komma 5 kronor om dagen i arfvode, icke som ordförande i postsparbanksstyrelsen, utan såsom ledamot i densamma. Jag kan icke finna annat, än att en byråchef, när han har 10 kronor om dagen såsom generalpostdirektörens ställföreträdare, kan vara belåten med denna ersättning. Han har dessutom något annat, som icke i första hand kan värderas i penningar, nämligen meriten att ha varit generalpostdirektörens ställföreträdare. Jag är vidare öfvertygad om, att åtminstone under den tiden, då generalpostdirektören har semester eller är ute på resor, har den byråchef, som fungerar i hans ställe, om icke bokstafligen, så dock bildligt, ingen anledning att sticka in näsan i postsparbanken, ty jag tror icke, att chefen därstädes har stor nytta af hans insikt. Möjligen kan generalpostdirektören själf genom lång erfarenhet ha förvärfvat insikt i dithörande frågor, som kunde vara nyttig, men att denne tillfällige vikarie skulle vara värd 5 kronor om dagen för vikariatet i postsparbanken, kan jag icke finna, och icke behöfver man betala en person utan att det är nödvändigt.

I utskottet framkom ett förslag, icke från Andra kammarens ledamöters sida, utan från en mycket aktad ledamot af Första kammaren, som ansåg, att, eftersom det nu var föreslaget ett arfvode, borde det utgå med 1 eller 2 kronor om dagen. Slutet blef emellertid, att man i utskottet resonerade så: Icke kan man bjuda honom 1 eller 2 kronor om dagen, utan för skams skull bör man då ge honom 5 kronor. Men dylika argument imponera icke på mig, och jag skall därför, herr talman, be att få yrka bifall till min reservation eller att denna punkt 6 måtte utgå.

Härfpå anförde:

Herr *Neiglick*: Herr talman! Jag har en helt annan syn på denna sak än den senaste ärade talaren.

Det är ju så, att generalpostdirektören, när han tjänstgör som ordförande i postsparbanksstyrelsen, har särskildt betalt för detta. Jag kan då icke finna någon anledning, hvarför den person, som vikarierar för honom, icke skall ha betaldt. Detta är mera en principfråga än en penningfråga, ty det spelar ingen stor roll vare sig för staten eller för den, som uppehåller generalpostdirektörsämbetet, om arfvodet utgår eller ej. Men om man håller på den principen, att man skall ha betaldt för det arbete, som man utför — såsom jag förmodar, att herr Christiernson gör på alla andra områden — kan jag icke finna annat, än att man bör bevilja detta arfvode. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Ang. utgiftsstat för postsparbanken m. m. (Forts.)

Herr Rydén: Jag tror för min del, att utskottets majoritet icke varit på något sätt konsekvent, när den tillstyrkt bifall till detta moment. Nu är det så, att generalpostdirektörens ställföreträdare har sitt särskilda arfvode såsom sådan, det utgår af postmedel och är afvägd med hänsyn till de bestämmelser, som gälla för motsvarande tjänstemän inom telegrafstyrelsen, hvilka där äro generaldirektörens ställföreträdare. Finnes det nu någon proportion mellan det arfvode, hvilket han har såsom generalpostdirektörens ställföreträdare och det, som här föreslås? Generalpostdirektörens lön är 13,000 kr. från postverket och 2,000 kr. från postsparbanken, och nu föreslås, att ställföreträdaren skall ha 10 kr. per dag i arfvode från postverket och 5 kr. i arfvode från postsparbanken. Herrarna kunna icke finna någon motsvarighet till hvad här föreslås i fråga om t. ex. telegrafverket, hvilket fått tjänstgöra som mönster för denna lönestat.

Detta är icke någon stor sak. Men jag kan icke förstå, att herrarna skola kunna komma med några argument för denna anordning, som äro hållbara. Faller herr Christiernsons yrkande här, faller det icke på verkliga skäl, utan då faller det på, att vi äro så trötta här i kammaren, att vi icke orka votera, ty att argumenten ligga på hans sida, är alldeles klart.

Herr Neiglick: Jag kan icke förstå, att det är möjligt att göra en jämförelse med telegrafstyrelsen i detta fall, då det icke är fråga om aflöningen inom postverket, utan inom en institution, som är alldeles skild från postverket, nämligen postsparbanken. Jag kan icke förstå herr Rydéns resonemang i detta fall. Jag vill taga ett exempel på liknande förhållanden inom ett mindre område, som ligger mig nära. Under den tid, jag vistas vid Riksdagen, får jag skaffa vikarie å mina båda tjänster, en borgmästare- och en auditörsbefattning, men icke kan jag säga till den, som sköter borgmästarebefattningen, att han för samma betalning skall uppehålla äfven auditörsbefattningen. Exemplet haltar kanske något i visst afseende, men återger ungefär min uppfattning om denna sak. Det

Ang. utgifts-
stat för post-
sparbanken
m. m.
(Forts.)

hela rör sig för öfrigt om en besparing af 150 à 200 kronor om året i en utgiftsstat på 330,000 kronor. Jag undrar då, om det verkligen är skäl att göra ändring i utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning framställde herr talmannen propositioner först på godkännande af förevarande paragraf i utskottets förslag samt vidare på godkännande af nämnda paragraf med den af herr Christiernson föreslagna ändring däri; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Herr Christiernson begärde emellertid votering, till följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs denna omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner 2 § i sammansatta stats- och bankoutskottets förevarande förslag till aflöningsreglemente för tjänstemän vid postsparbanken, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt nämnda § med den af herr Christiernson föreslagna ändring däri.

Voteringen utvisade 95 ja, men 98 nej, vid hvilken utgång kammaren således godkänt paragrafen med den af herr Christiernson föreslagna ändring däri.

§§ 3—17.

Godkändes.

Härefter föredrogs slutstadgandet; och yttrade därvid

Herr Odqvist: Herr talman! Det har här i sista raden af motiveringen kommit in ett fel, som jag skall be att få rätta. Det står: »hvilken bestämmelse torde få inflyta i aflöningsreglementet».

Nu är det så, att tjänstgöringen skall vara sju timmar om dagen, och att bestämmelsen därom kommer att intagas i en särskild instruktion, ett särskildt reglemente, hvarför den icke behöfver inflyta här.

Jag skall därför, herr talman, be att få yrka, att den raden: »hvilken bestämmelse torde få inflyta i aflöningsreglementet» utgår.

Ett liknande yrkande kommer att göras eller har gjorts i Första kammaren.

Ang. utgifts-
stat för post-
sparbanken
m. m.
(Forts.)

Vidare anfördes ej. Jämte det slutstadgandet godkändes, biföll kammaren hvad herr Odqvist i fråga om motiveringen yrkat.

Öfvergångsbestämmelserna.

I fråga om öfvergångsbestämmelserna hade uti afgifna reservationer dels friherre *J. G. Beck-Friis* samt herrar *J. T. Larsson* och *Neiglick* dels herr *Christiernson* hemställt, att Riksdagen med bifall till herr Nyströms motion, i hvad den afsåge förevarande del, måtte besluta att i öfvergångsbestämmelserna skulle införas en ny bestämmelse, så lydande:

Den, som före 1908 års utgång antagits till e. o. tjänsteman hos postsparbanksstyrelsen eller till e. o. postexpeditör, må, i den mån postsparbanksstyrelsen finner honom böra komma i åtnjutande af en dylik förmån, i fråga om begynnelseaflöning och aflöningsförhöjning såsom bokhållare räkna sig till godo så stor del af tiden för tjänstgöringen såsom e. o. tjänsteman eller e. o. postexpeditör, som öfverskjuter 5 år; och äger han att vid sådan beräkning utgå från 2,200 kronor såsom lägsta aflöning; samt

att § 2, som enligt utskottets förslag skulle lyda sålunda:

I fråga om begynnelseaflöningen vid befordran till bokhållare eller kontorsskrifvare vid postsparbanken må den, som vid 1911 års slut innehar fast anställning å postsparbanksbyrån vare sig såsom manlig eller kvinnlig befattningshafvare, räkna sig tillgodo *sex* år af den tid, den befordrade varit före 1912 års ingång fast anställd å postsparbanksbyrån,

måtte erhålla följande ändrade lydelse:

I fråga om — — — befordran till kontorsskrifvare vid — — — anställning å postsparbanksbyrån, räkna sig — — — å postsparbanksbyrån.

§ 1.

Godkändes.

Efter föredragning härpå af § 2 anförde

Herr Neiglick: Herr talman! Den lönereglering för postsparbanken, som kammaren nu har antagit, ansluter sig i allt väsentligt till den lönereglering, som Riksdagen år 1909 antog för

Ang. utgifts-
stat för post-
sparbanken
m. m.
(Forts.)

postverket. I fråga om öfvergångsbestämmelserna föreligger det dock en olikhet, som gifvit anledning till en motion i Första kammaren, och till reservationer mot utskottets förslag af två ledamöter från Första kammaren och två från denna kammare.

I öfvergångsbestämmelserna till aflöningsreglemente för postverket finnes nämligen intaget ett stadgande så lydande:

»Den, som före 1908 års utgång antagits till e. o. tjänsteman i generalpoststyrelsen eller till e. o. postexpeditör, må, i den mån generalpoststyrelsen finner honom böra komma i åtnjutande af en dylik förmån, i fråga om begynnelseaflöning och aflöningsförhöjning såsom postexpeditör räkna sig till godo så stor del af tiden för tjänstgöringen såsom e. o. tjänsteman eller e. o. postexpeditör, som öfverskjuter 5 år; och äger manlig tjänsteman att vid sådan beräkning utgå från 2,200 kronor såsom lägsta aflöning.»

Motsvarande stadgande återfinnes icke i reglementet för postsparbanken. I stället hafva införts de bestämmelser, som återfinnas i § 2, som nu föreligger. Enligt dessa bestämmelser få vid befordran till bokhållare eller kontorsskrifvare de extra ordinarie tjänstemännen vid postsparbanken i fråga om begynnelseaflöning tillgodoräkna sig sex år, under hvilka den befordrade före den nya statens trädande i kraft, d. v. s. före den 1 januari 1912, varit fast anställd i postsparbanken. Anledningen till denna olikhet är enligt Kungl. Maj:ts proposition, att om man äfven här toge den öfvergångsbestämmelse, som gäller för postverket, skulle en del af de extra ordinarie tjänstemännen vid befordran komma i en sämre ekonomisk ställning. Detta är fullt riktigt och gäller särskildt för de kvinnliga befattningshafvare, som komma att befordras till kontorsskrifvare. Emellertid har det visat sig, att om endast de nu föreslagna öfvergångsbestämmelserna i § 2 komme att införas i detta reglemente, komme å andra sidan en del andra extra ordinarie tjänstemän att blifva ekonomiskt lidande, nämligen de extra tjänstemän, de nuvarande amanuenserna, som äro afsedda för befordran till bokhållare. Det är detta missförhållande, som motionen afser att afhjälpa. Motionen innebär, att i fråga om de extra tjänstemännen, hvilka befordras till bokhållare, skola gälla likartade bestämmelser som vid postverket, medan i fråga om de extra tjänstemän, som befordras till kontorsskrifvare, skola gälla de bestämmelser, som Kungl. Maj:t föreslagit i nu föreliggande § 2.

Genom detta motionärens förslag skipas rättvisa åt alla parter.

De extra tjänstemän, som kunna ifrågakomma till befordran till bokhållare, äro, såsom jag nämnde, de nuvarande amanuenserna i postsparbanken till ett antal af sex, och det är särskildt tre af dessa, som skulle blifva särdeles hårdt ekonomiskt lidande, om Kungl. Maj:ts förslag antoges oförändradt. Det föreligger en uppgift, som lämnats utskottet angående dessa extra tjänstemän,

*Ang. utgifts-
stat för post-
sparbanken
m. m.
(Forts.)*

och af den handlingen framgår, att — om jag bara fäster mig vid två af dem, som blifva mest lidande — dessa två, som varit i verkets tjänst under nio till tio år, enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle få en inkomst af omkring 2,700 kronor, men enligt motionärens förslag af omkring 2,900 kronor, medan de för närvarande åtnjuta en inkomst af 3,400 kronor. För att kunna förstå skillnaden mellan siffrorna enligt Kungl. Maj:ts förslag och siffrorna enligt motionärens förslag, får man tänka på den lönerogering, som skedde år 1909 för postverket. Man sänkte då kompetensfordringarna för inträde i postverket och samtidigt begynnelseaflöningen. Medan förut begynnelseaflöningen var 2,200 kronor, är den nu endast 1,800 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle nu dessa sex amanuenser, ja, det gäller egentligen tre af dem, icke få åtnjuta samma förmåner, som vid regleringen 1909 tillerkändes de extra tjänstemännen vid postverket, utan de skulle få räkna med en begynnelseaflöning af 1,800 kronor, medan de i själfva verket haft en begynnelseaflöning af 2,200 kronor. De skulle åter, om motionen bifalles, få åtnjuta samma förmåner, som Riksdagen 1909 tillerkände motsvarande tjänstemän i postverket.

Visserligen kan man säga, att det är endast tre personers intressen det här gäller, och att frågan därför är för liten för att man skall göra ändring i Kungl. Maj:ts förslag. Men, mina herrar, hela frågan är så lätt afhjälpt endast genom ett tillägg till Kungl. Maj:ts proposition, och man bereder, såsom jag nämnde, dessa personer samma rättvisa, som man förra året gaf flera hundraden med dem likställda personer inom postverket. Jag tror, att de också skulle få svårt att förstå Riksdagens skäl, om icke Riksdagen ville bifalla motionen, då de därigenom skulle komma i en ganska betänklig ekonomisk situation, helst — såsom jag tror — samtliga äro familjeförsörjare.

Första kammaren har tagit den gjorda framställningen, och jag har anledning att tro, att herr statsrådet och chefen för finansdepartementet icke har något emot, att motionen bifalles.

Jag vågar därför enträget vädja till kammaren att bifalla motionen och således biträda reservauternas framställning i denna del. Och jag tror, herr talman, att detta tillägg till öfvergångsbestämmelserna, som motionären föreslagit, lämpligen skulle kunna inryckas i § 2, om icke herr talmannen finner lämpligt att göra det senare i öfvergångsbestämmelserna.

§ 2 skulle då få följande lydelse:

»Den, som före 1908 års utgång antagits till e. o. tjänsteman hos postsparbanksstyrelsen eller till e. o. postexpeditör, må, i den mån postsparbanksstyrelsen finner honom böra komma i åtnjutande af en dylik förmån, i fråga om begynnelseaflöning och aflöningsförhöjning såsom bokhållare räkna sig till godo så stor del af tiden för tjänstgöringen såsom e. o. tjänsteman eller e. o. post-

Ang. utgiftsstat för post-sparbanken m. m.
(Forts.)

expeditör, som öfverskjuter 5 år; och äger han att vid sådan beräkning utgå från 2,200 kronor såsom lägsta aflöning.

I fråga om begynnelseaflöningen vid befordran till kontors-skrifvare vid postsparbanken må den, som vid 1911 års slut innehar fast anställning å postsparbanksbyrån, räkna sig till godo sex år af den tid, den befordrade varit före 1912 års ingång fast anställd i postsparbanksbyrån.»

Jag anhåller emellertid, herr talman, att få yrka bifall till reservationen och motionen.

Herr Lindvall: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Swartz: Jag vill endast med anledning af den förste ärade talarens uttalade förmodan, att jag icke skulle ha någonting emot ett bifall till reservationen, bestyrka, att han i denna sin förmodan har rätt. Jag har låtit undersöka detta förhållande genom att hänvända mig till ordföranden i lönereglerringskommittén, och jag har bedt honom att jämte den ledamot, som med honom är ständigt sysselsatt med dessa frågor, undersöka, huruvida några principiella skäl kunde finnas, som tala mot bifall till reservationen, eller huruvida några mindre angenäma konsekvenser skulle kunna vara af ett sådant bifall att förvänta, och jag har fått den upplysningen från dessa båda, att något sådant icke är att befara. Under sådana förhållanden har jag för min del gifvetvis ingenting emot, att en åtgärd vidtages, som kan anses innebära och väl också innebär en akt af rättvisa mot två eller tre personer, som eljest skulle bli mera lidande genom dessa bestämmelser, än deras i fullkomligt samma ställning befintliga kamrater inom postverket skulle ha blifvit.

Öfverläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gaf propositioner dels på godkännande af utskottets förslag till förevarande paragraf, dels på bifall till det yrkande, som under öfverläggningen framstälts af herr Neiglick; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i sistnämnda proposition.

§ 3.

Godkändes.

Utskottets förslag till *utgiftsstat för postsparbanken*.

Godkändes.

Utskottets hemställan i mom. a) bifölls i hvad den icke blifvit besvarad genom kammarens här ofvan omförmälda beslut.

Ang. utgiftsstat för postsparbanken
m. m.
(Forts.)

Mom. b) och c).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 8.

Bevillningsutskottets härefter föredragna betänkande, nr 26, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående anstånd i vissa fall med erläggande af stämpelafgift för arffallen egendom, blef af kammaren godkänt.

§ 9.

Efter härpå skedd föredragning af lagutskottets utlåtande, nr 47, i anledning af väckt motion med förslag till ändrad lydelse af 18 kap. 13 § strafflagen, yttrade

Ang. ändrad lydelse af 18 kap. 13 § strafflagen.

Herr Olsson i Broberg: Efter sedan detta betänkande i utskottet blifvit affattadt, har man kommit till insikt om, att det vore önskvärdt, att den här föredragna lagparagrafen kunde omformuleras i visst afseende. Jag tillåter mig därför hemställa, att paragrafen återremitteras till utskottet, för att utskottet skall bli i tillfälle att göra den omformulering, man ansett vara nödig. Jag vill på samma gång omnämna, att enahanda yrkande kommer att framställas äfven i Första kammaren.

Herr Widén: Herr talman! Med anledning af nu framställda begäran om återremiss får jag för min del säga, att ehuru denna återremiss icke vidkommer det yrkande, som är framställt i den vid betänkandet fogade reservationen, och såvidt jag förstår icke heller kan hafva något inflytande på denna reservation, anser jag det dock oriktigt att motsätta sig den begärda återremissen, och jag skall därför be att få instämma i det gjorda yrkandet.

Vidare anfördes ej. Kammaren beslöt återförvisa ärendet till utskottet för ny behandling.

§ 10.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget jordbruksutskottets utlåtande, nr 86, i anledning af väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående viss kronojords uppdelande och försäljning till småbruk.

Ang. viss kronojords uppdelande och försäljning till småbruk.

Ang. viss
kronojords
uppdelande
och försälj-
ning till små-
bruk.
(Forts.)

I en inom Andra kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad motion, nr 17, hade herr Åkerlund hemställt, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, huruvida icke den odlade och för odling tjänliga marken å de kronans jordegendomar, hvilka ej i anledning af särskildt dyrbara byggnader, omedelbart grannskap till större städer eller af annan särskild orsak borde bibehållas i statens hand, samt å de ecklesiastiska boställena skulle bereda landet vida större gagn än nu, därest desamma jämte för ändamålet erforderlig skogs- och betesmark, där sådan funnes tillgänglig, i mån dessa egendomar blefve lediga från nuvarande arrendatorer och den nyss beslutade prästlöneregleringen trädde i kraft, uppdelades i småbruk samt mot billigt pris och på lämpliga villkor försåldes till mindre bemedlade personer, hvilka önskade ägna sig åt jordbruk och funnos lämpliga därför, men i saknad af nödiga medel ej såge sig i stånd därtill, och att Kungl. Maj:t efter verkställd utredning för Riksdagen täcktes framlägga de förslag, hvartill denna utredning kunde gifva anledning.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte förändra någon Riksdagens åtgärd.

Uti en vid utlåtandet fogad reservation hade emellertid herrar *E. A. Lindblad* och *Åkerlund* yrkat, att Riksdagen, i anledning af förevarande motion, måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, i hvilken omfattning upplätelser af jord till småbruk och bostadslägenheter från kronans egendomar lämpligen kunde äga rum.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, lämnades på begäran ordet till

Herr Åkerlund, som yttrade: Herr talman! För enhvar, som är intresserad för småbrukarfrågans sunda utveckling i vårt land, måste det framstå såsom någonting mycket sorgligt, att jordpriserna öfver hela landet pressas upp till eu sådan onaturlig höjd. Det har också med rätta framhållits, att de lägenheter, som delas upp till småbruk, inom största delen af landet blifva alldeles för små, hvarigenom också byggnaderna, hvilket äfven erinrats om, bli relativt alldeles för dyrbara. För att råda bot på dessa missförhållanden har jag fått för mig, att det finnes ingen annan möjlighet än att söka konkurrera med dessa jobbarekonsortier, som sorgligt nog tagit äfven denna fråga om hand. Därför har jag tagit mig friheten hemställa, att staten måtte se till, att, när dess domäner blifva tillgängliga, det blir bekantgjordt en längre tid förut. Ty det är alldeles gifvet, att de oegennyttiga konsortier och hus-

hållningssällskap, som vilja ägna sig åt denna sak på ett praktiskt sätt, hafva behof af att en längre tid förut få veta, hvad som finnes tillgängligt, och därigenom få någon möjlighet att pressa ned jordprisen. Jag tog mig också friheten väcka förslag, att de ecklesiastiska boställena, som nu snart bli lediga, skulle röna samma öde, men jordbruksutskottets vice ordförande anhöll, att jag skulle låta bli att hålla fast vid den saken, därför att Riksdagen så nyss fattat beslut i densamma. Jag biträdde denna hans anhållan, men jag får säga, att jag beklagar det i denna stund. Ty det är ju icke så ovanligt, att Riksdagen fattar ett beslut det ena året och rifver upp det det andra. Emellertid gör jag icke nu något yrkande beträffande de ecklesiastiska boställena, då jag hoppas, att den saken ändock snart skall tagas upp af dem, som komma efter mig. Jag kan inom parentes säga, att jag från präster öfver hela vårt land har fått mottaga skrivelser, där de tacka mig för min motion och förklara, att prästgårdarna icke kunna användas till bättre ändamål än till småbruk, dels därför att byggnaderna ofta äro ytterst dåliga å dem, dels därför att de äro centralt belägna inom kommunerna.

Emellertid har utskottet afstyrkt motionen under förmenande, att Kungl. Maj:t kommer att vidtaga erforderliga åtgärder. Ja, Kungl. Maj:t har nog vidtagit åtgärder, men hurudana? Jo, efter hand som kronodomänerna bli lediga, skola vederbörande se till, hvilka delar, som lämpligen kunna försäljas. Genom dessa åtgärder kan man ju icke på förhand se, hvad som kan göras för att pressa ned priserna, hvilket enligt min tanke är det allra viktigaste. Utskottet har hållit sig till en del uttalanden, som jag haft, dels att skogen på sådana lägenheter icke skulle få afverkas, och dels att köpeskillingen skulle få innestå. Ja, det har jag talat om, därför att en del personer hysa vissa betänkligheter, men jag har aldrig gjort något yrkande i den saken.

Jag tror, att det skulle vara mycket sorgligt, om Riksdagens Andra kammare icke skulle vara med om en så viktig sak, som jag och många med mig anse denna vara. Herr talman, trots utskottets afslagsyrkande, tar jag mig friheten att yrka bifall till min motion.

Härpå anförde

Grefve R. Hamilton: Herr talman, mina herrar! Frågan är icke af någon stor betydelse, enär, som motionären nyss framhöll, såväl domänintendenten som öfriga värderingsmän äro skyldiga att vid arrendevärderingar se till, hvilka domäner böra styckas till egna hem. Nu önskar emellertid motionären, att en undersökning, omfattande ett tiotal år, må äga rum, beträffande hvilka domäner under denna tidrymd skulle kunna styckas. Han vill, att denna undersökning skall verkställas utaf särskilda sakkun-

Ang. viss kronojords uppdelande och försäljning till småbruk.
(Forts.)

niga. Det har nu visat sig åtskilliga gånger — jag kan åberopa förhållandet med Kastellegården och Tolånga — att domänintendenterna icke ha samma syn på tingen, som jag tror Riksdagens Andra kammare har, och sålunda icke hysa den önskan, att jordbruksdomänerna, där så lämpligen ske kan, skola styckas till egna hem. Det kan ju hända, att en undersökning, som göres af särskilda sakkunniga, kan komma till bättre resultat och bli till god ledning för domänintendenterna.

Då frågan var före inom utskottet, röstade sju af utskottsledamöterna för herr Åkerlunds reservation, såsom den här är affattad — det är icke fullkomligt detsamma som motionen — och bland de sju var undertecknad. Jag försummade emellertid att anteckna min reservation och ber nu att få tillkännagifva, att jag kommer att skänka min röst åt herr Åkerlunds reservation.

Vidare yttrades ej. Efter det herr vice talmannen, som emellertid öfvertagit ledningen af förhandlingarna, gifvit propositioner dels å bifall till utskottets hemställan, dels ock å bifall till den af herrar E. A. Lindblad och Åkerlund afgifna, vid utlåtandet fogade reservationen, blef nämnda reservation af kammaren bifallen.

§ 11.

Ang. försäljning af viss kronoegendom m. n.

Jordbruksutskottets utlåtande, nr 87, i anledning af väckt motion om försäljning i vissa fall af under domänstyrelsens förvaltning ställd kronoegendom m. n., föredrogs härpå; och yttrade därvid

Herr Lundell: Herr talman, mina herrar! Som vi veta, har nu domänstyrelsen rätt att sälja alla sådana kronohemman, som icke ge öfver 600 kronor i årligt arrende. Motionären föreslår här, att man skulle höja siffran för det arrendebelopp, inom hvilket domänstyrelsen utan särskildt bemyndigande får försälja statens hemman. Jag tror nu i stället, att man borde gå en annan väg och minska det arrendebelopp, inom hvilket domänstyrelsen får sälja statens hemman. Det är nämligen ganska stora obehag, som beredas dessa små arrendatorer, som ha arrenden på omkring 600 kronor. De kunna ifrån far till son under flera generationer ha haft och brukat ett sådant hemman och ha haft optionsrätt på dem och kunna få dem utan att de skola utbjudas på auktion mot ett visst arrende. Så kommer helt plötsligt en bestämmelse, som säger: Ja, nu höjes detta belopp; är icke denna gård så beskaffad, att den ger t. ex. öfver 700 eller 800 kronor per år, får ni icke behålla den längre. Ni måste lämna detta hemman och det skall utbjudas på auktion och försäljas. Då inträffar det förhållandet, att den hittillsvarande innehafvaren, som ju kan ha lagt ner betydliga kostnader och

mycket arbete på denna gård, som under en mycket lång tid till och med hans förfäder kunna ha brukat och arrenderat, icke får behålla den, utan den skall försäljas. Priset drifves upp genom personer, som kunna vilja täfla med honom, möjligen också på grund af afundsjuka, och så hålles priset så högt, att den gamle arrendatorn icke kan köpa hemmanet. Något sådant tror jag icke man bör understödja eller låta dessa förhållanden i högre grad än hittills göra sig gällande. Jag önskar, att man i dessa fall ginge ner till 300 kronor i stället för att höja det till öfver 600. Man kan ju icke göra någonting vid denna sak nu, men jag vågar dock tro, att det icke skall dröja länge, innan vi få motioner, som gå i denna riktning. Det säges visserligen, att det är för staten dyrbart att hålla besiktningar på dessa små hemman. Men då det nu endast sker en besiktning af domänintendenten hvar femte år, blir just icke kostnaden så stor. Utgifterna för dessa besiktningar kunna på sin höjd belöpa sig till högst 5 kronor *per år*, kanske icke en gång det, och det tror jag icke skall behöfva vara någon anledning till att man går så långt, som här är föreslaget, i att sälja statens domäner.

Ang. försäljning af viss kronoegendom m. m. (Forts.)

Motionären har särskildt framhållit, att man för de försålda domänerna skulle inköpa skogar och på detta sätt få statens skogar förstorade. Om nu det yrkande går igenom, som har blifvit tillstyrkt af utskottet, eller att utom inflytande medlen för försäljningar af mindre kronodomäner lämnas ett särskildt anslag å en million kronor till inköp af statsskogar, då tror jag, att detta önskemål härigenom blefve väl tillgodosedt, utan att man behöfver försälja ett större antal utaf statens små domäner, än som får ske enligt nu gällande bestämmelser.

Herr talman, jag skall be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 12.

Härefter föredrogos hvar efter annat jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 91, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af vissa områden från förra öfverstebostället Tomarp nr 1 i Kristianstads län;

nr 92, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående antagande af ett utaf lokomotivföraren A. A. Wahlberg i Luleå erbjudet ackord;

nr 93, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående öfverlåtande å staden Falkenberg af Falkenbergs tullbro; och

nr 94, i anledning af väckt motion om rätt för öfverassistenten vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet Pehr Bolin att räkna tjänsteår i och för ålderstillägg från och med den 1 januari 1907.

Kammaren biföll hvad utskottet i nämnda utlåtanden hemställt.

§ 13.

Ang. ordförandes och ledamöters i häst- och nötboskapspremieringsnämnd reseersättning.

Vidare förekom till behandling jordbruksutskottets utlåtande, nr 95, i anledning af väckt motion angående ordförandes och ledamöters i häst- och nötboskapspremieringsnämnd reseersättning.

I en inom Andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet remitterad motion, nr 174, hade herr *Jonsson* i Gumboda föreslagit, att Riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla, det ordförande och ledamot i häst- och nötboskapspremieringsnämnd måtte erhålla i reseersättning, där järnvägs- eller ångbåtslägenhet ej funnes, skjutslega efter endast en häst, samt att denna bestämmelse måtte vinna tillämpning från och med år 1912.

Utskottet hemställde, att ifrågavarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Efter uppläsandet af utskottets hemställan anförde

Herr *Jonsson* i Gumboda: Mina herrar! Under en följd af år har Riksdagen systematiskt förbättrat löneförhållandena för våra ämbets- och tjänstemän genom s. k. löneregleringar och dyrtortstillägg m. m. Jag vill icke bestrida, att i några fall verkliga behof härtill förelegat, men jag tror, att i många fall har tjänstemännens klagan öfver otillräckliga löner härledt sig af det förhållande, att med dem likställda möjligen haft något bättre löneförhållanden. Hvad som är säkert, är, att aldrig kan Riksdagen tillfredsställa våra ämbets- och tjänstemäns anspråk på aflöningar. Lika säkert är ock, att utkomstmöjligheterna för arbetare, torpare och småbönder eller de af vårt lands innebyggare, som förrätta det produktiva arbetet, icke förbättrats i samma grad som förhållandet för ämbets- och tjänstemännen.

Då härtill kommer, att ständigt nya, väl aflönade tjänstebefattningar inrättas, bör det väl ej förundra, att landsbygdens befolkning börjat bli bekymmersam och fråga, hvar och huru detta skall sluta. Förutom dessa väl tilltagna aflöningar har Kungl. Maj:t utfärdat ett resereglemente, som bestämmer, att, när dessa ämbets- och tjänstemän resa i något ärende, de skola hafva särskild dag-aflöning och reseersättning därför. Detta resereglemente bestämmer

bland annat, att där järnvägs- eller ångbåtslägenhet ej finnes, skall ersättning utgå efter skjutslega för två hästar. Denna sistnämnda bestämmelse, eller skjuts för två hästar, är det jag genom min motion begärt ändring i. Jag medger, att detta kan ha ringa betydelse för de delar af landet, där kommunikationerna äro rikligen utvecklade, men för Norrland har det däremot stor betydelse i förhållande till de stora vidderna och det ringa antalet järnvägar. Dessutom förekommer det mycket sällan i Norrland, att en person åker efter två hästar. Jag anser det därför för slöseri, att väl aflönade tjänstemän vid förrättningar, som, om icke direkt, så dock indirekt höra till deras åligganden, skola förutom ett rikligt dagtraktamente åtnjuta en besparad skjutsersättning. Jag vill därmed endast erinra om alla dessa resor för inskrifning af värnpliktige, då minst sex herrar resa inom de olika inskrifningsområdena med reseersättning för två hästar hvar, ehuru ingen begagnar mer än en häst. Emellertid har jag, dels därför att jag anser det är hopplöst att försöka nedbringa något i kostnaderna för vårt försvar och dels därför, att staten i alla fall är den, som utan olägenhet kan betala, vändt mig mot dessa reseersättningsbestämmelser i hvad de beröra enskilda, och jag har därvid först mig vid häst- och nötboskapspremieringsnämnderna. Som herrarna veta, utgår ur det betydliga anslag, som Riksdagen årligen beviljar för höjandet af jordbruket och landtmannanäringar, medel till premiering af hästar och till understödjande af premiering af nötboskap. Men såsom villkor för erhållande af detta bidrag är fäst den bestämmelsen, att hushållningssällskap och landsting skola anvisa ett lika stort belopp, som önskas af statsmedel. Då nu ett sådant sammanskjutet belopp, t. ex. 10 à 15,000 kronor, till hästpremiering skall utdelas, då kommer en hel stab af tjänstemän och borttager en betydlig del af anslaget till sina resor och dagtraktamentsersättningar. Jag har i min motion anfördt exempel på, hvartill dessa resebestämmelser kunna leda, och emedan jag anser det talande, vill jag upprepa det. Under föregående år utdelades inom det län, jag tillhör, af statsmedel 1,000 kronor i penningpris vid premiering af mindre jordbruk. Men till de två personer, som förrättade denna prisutdelning, åtgick i reseersättning 2,000 kronor.

För öfrigt anser jag själfva principen vara alldeles oriktig. Hvarför skall en person, som först har årlig lön och sedan under sina resor åtnjuta ett dagtraktamente, därtill vara berättigad att erhålla ersättning för en skjutshäst, som han icke begagnar?

Då emellertid utskottet ej delar min uppfattning, anser jag hopplöst att nu göra något yrkande, utan har endast velat få detta antecknad till protokollet.

Herr Lundell: Det är nu icke alltid så — ja, det är till och med icke regel — att det i detta fall är *tjänstemän*, som resa.

Ang. ordförandes och ledamöters i häst- och nötboskapspremieringsnämnd reseersättning. (Forts.)

Ang. ordförandes och ledamöters i häst- och nötboskapspremieringsnämnd reseersättning.
(Forts.)

Det har visat sig vid såväl nötboskaps- som hästpremieringarna, att det är ganska svårt att få kompetenta personer att åtaga sig uppdraget i fråga. Är det tjänstemän med höga löner, som hafva uppdraget och kunna sköta det utan att behöfva åsidosätta sin tjänst eller hålla vikarie, ja, då kan ju motionärens anförande i viss mån vara berättigadt. Men det är mycket svårt att göra någon skillnad i det ena eller det andra fallet. Och i fråga om huruvida det skall vara en eller flera hästar, som de få begagna, så vill jag fästa uppmärksamheten däraf, att det ej sällan inträffar, att premieringsgöromålen behöfva forceras ganska skarpt. Åtminstone är det förhållandet i södra delarna af landet, att man behöfver uträtta så mycket som möjligt för hvarje dag. Och om man skall åka omkring och uträtta på flera ställen på samma dag, kan det verkligen behöfvas två hästar. Det är alltså mycket svårt att reglera och bestämma de fall, där det kan behöfvas en häst, och de fall, där det kan behöfvas två hästar.

Till följd af dessa omständigheter tror jag nog, att det egentligen icke finnes något skäl för att bifalla motionärens yrkande, äfven om det på ett eller annat ställe skulle synas ouödigt dyrt enligt nuvarande förhållanden.

Jag skall be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 14.

Ang. rikets officiella statistik.

Slutligen företogs till afgörande Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 12, med anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t i fråga om omgestaltning af rikets officiella statistik.

Uti en inom Andra kammaren väckt motion, nr 275, hade herr *Kobb* och friherre *Palmstierna* hemställt, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t behagade anhålla, att, innan förslag till någon ny genomgripande förändring inom den statistiska förvaltningen i anledning af statistiska kommitténs betänkande förelades Riksdagen, detta betänkande måtte underkastas en ytterligare utredning, hvilken borde sättas i samband med den pågående utredningen om statsdepartementens omorganisation och företagas så tidigt, att med stöd häraf förslag i ämnet om möjligt måtte kunna föreläggas nästa riksdag, samt att Kungl. Maj:t behagade låta utarbета och för nästkommande års riksdag framlägga förslag till anordnande inom finansdepartementet af en allmän finansstatistik.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon Andra kammarens åtgärd föränleda.

Häremot hade friherre *Palmstierna* reserverat sig.

Utskottets hemställan upplästes, hvarefter

*Ang. rikets
officiella sta-
tistik.
(Forts.)*

Friherre *Palmstierna* yttrade: Såsom kammaren behagade finna, har utskottet alldeles öfvergifvit mig i denna fråga. Nu är emellertid saknaden icke alltför stor, ity att skilsmässan har skett under mycket angenäma former. Utskottet har nämligen ej velat intaga samma ståndpunkt, som statsutskottet intog förra året. Utskottet har endast sagt, att denna fråga är under utredning; och då vill utskottet ej heller, att Riksdagen skall intaga någon särskild ställning. Ja, jag får nu säga, att denna ståndpunkt kan vara rätt plausibel.

När utskottet dessutom äfven för sin del icke velat lägga det allra minsta lilla hinder mot anordnandet af en sådan finansstatistisk afdelning, som är påyrkad i motionen, skall jag, herr talman, icke längre förlänga debatten, men jag vill åtminstone vinna något instämmande från kammaren och göra detta genom att icke framställa något yrkande.

Herr talmannen, som under friherre *Palmstiernas* anförande återkommit, gaf härefter ordet åt

Herr *Schotte*, som yttrade: Liksom den föregående talaren kan äfven jag instämma i utskottets uttalande, »att frågan om den officiella statistikens ordnande för närvarande befinner sig i ett sådant läge, att något Riksdagens ytterligare beslut därom icke bör påkallas». Jag kommer därför icke heller att framställa annat yrkande än bifall till utskottets förslag. Men jag vill dock säga, att jag tror, att det har varit nyttigt och riktigt, att den ifrågavarande motionen blifvit väckt och därigenom Riksdagens uppmärksamhet fäst på förevarande fråga.

Jag skall därför endast be att i allra största korthet få stryka under ett par saker. Genom statistiska kommitténs nyss afgifna förslag har den gamla striden om statistikens centralisation eller decentralisation åter kommit i full gång. Och meningarna äro såsom förut delade i två partier. Jag tror dock för min del, att man icke får alltför starkt hålla på den principiella sidan af saken. Både centralisations- och decentralisationsprinciperna kunna gifva ett godt resultat — åtminstone rörande många grenar. Men båda kunna också förfuskas. Det hufvudsakligen afgörande torde böra vara ändamålsenligheten med afseende å hvarje speciell gren af statistikens förläggning inom förvaltningen. Den egentliga förvaltningsstatistiken, åtminstone den mera speciella förvaltningsstatistik, som berör statens affärsdrifvande förvaltningsverk, torde icke med fördel kunna skiljas från förvaltningen. Det är blott fackmännen

Ang. rikets
officiella sta-
tistik.
(Forts.)

på de respektive områdena, som äro fullt ägnade att bedöma och utarbeta denna statistik. Verket behöfver också ständig tillgång till statistiken och de primäruppgifter, på hvilka den är grundad. Jag vågar uttala den mening, att statistiska kommitténs förslag icke får och icke heller bör afgöras fritt och själfständigt från pågående utredning angående omorganisationen af den högre statsförvaltningen i öfrigt.

Det torde väl vara uppenbart, att den lönereglering, som snarast möjligt påkallas för statistiska centralbyrån, kan ske utan att frågan om statistikens förläggning eller dess reformerande i allmänhet upptages i samband med löneregleringen; denna kan afse den vid verket *nu* bundna personalen, och statistikens ordnande i öfrigt anstå, till dess, i sammanhang med att frågan om förvaltningsreformen i sin helhet kan föreläggas Riksdagen, hela frågan om statistikens reformerande kan på en gång öfverskådas och pröfvas.

Särskildt med afseende å finansstatistiken torde så kraftiga skäl vara förebragta, för att denna, åtminstone till sina väsentliga delar, bör läggas till finansdepartementet, att man kan hysa förhoppning om att en sådan finansstatistik kommer att anordnas inom departementet, en finansstatistik, som framför allt har till ändamål att taga sikte på de finanspolitiska förhållandena och mindre på den kommunala finansstatistik, som statistiska centralbyrån ansett utgöra hinder för statistikens förläggande till finansdepartementet — en mening, som jag i och för sig finner ganska litet välgrundad.

Jag har, som sagdt, herr talman, endast velat göra dessa anmärkningar, och jag har icke något annat yrkande än bifall till utskottets förslag.

Med herr Schotte förenade sig herrar *Rydén* och *Zetterstrand*.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 15.

Föredrogs Första kammarens protokollsutdrag, nr 392, innefattande delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 13, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att den till städerna under villkor af oförytterlighet donerade jord ej må afhändas städerna utan Riksdagens samtycke m. m.; och beslöt Andra kammaren att hänvisa detta ärende till sitt fjärde tillfälliga utskott.

§ 16.

Till bordläggning anmäldes:

Bevillningsutskottets betänkande, nr 29, angående en mellan Sverige och Tyska riket avslutad handels- och sjöfartstraktat m. m.; samt

jordbruksutskottets memorial, nr 112, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande punkt 2, angående veterinärväsendet, af jordbruksutskottets utlåtande, nr 1, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel.

§ 17.

Justerades protokollsutdrag.

§ 18.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Andersson* i Höckerum under 2 dagar fr. o. m. den 18 maj.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 10.04 e. m.

In fidem

Per Cronwall.

Tisdagen den 16 maj.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att riksdagsmannen J. M. Johansson från Mellbyn till följd af sjukdom (magsår) är oförmögen att fullgöra sitt riksdagsmandat intygas härmed.

Ed d. 14.5.1911.

O. H. Elfsberg.
t. f. e. prov. läkare.

§ 2.

Sedan Riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt stats-*Gemensamma* utskottets memorial nr 49, 50, 85 och 89, bankoutskottets memorial *omröstningar.* nr 29 samt jordbruksutskottets memorial nr 107, däri föreslagits

Gemensamma omröstningar. voteringspropositioner rörande åtskilliga frågor, i hvilka kamrarna fattat stridiga beslut, samt bestämdt blifvit, att vederbörliga omröstningar öfver de olika besluten denna dag skulle äga rum, så anställdes nu omröstningar enligt nedan intagna voteringspropositioner i följande ordning, nämligen:

(Forts.)

Första omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 49).

»Den som, i likhet med Första kammaren, vill med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med afslag å herr Tynells i ämnet väckta motion, bestämma postverkets anslag till driftkostnader för år 1912, förslagsvis, till 22,400,000 kronor att utgå direkt af postmedlen, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra kammaren beslutit, att i anledning af Kungl. Maj:ts framställning och herr J. Tynells i ämnet väckta motion bestämma postverkets anslag till driftkostnader för år 1912, förslagsvis, till 22,412,600 kronor att utgå direkt af postmedlen».

Sedan voteringssedlarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingått, att voteringsedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 108 Ja och 110 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 123 Ja och 20 Nej, hvadan, då därtill lades Andra kammarens

röster eller	108 Ja och 110 Nej,
sammanräkningen visade	231 Ja och 130 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med japropositionens innehåll.

Andra omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 50).

»Den som, i likhet med Första kammaren, vill medgifva, att till Trollhättans kommun får, såsom ersättning för mist-

ning af beskattningsföremål på grund af statens öfvertagande af Trollhätte kanalbolags egendom och verksamhet, årligen från och med år 1912 och tillsvidare, intill dess genom allmän lagstiftning nya grunder för statens skattskyldighet till kommun för statens egendom eller rörelse kunna varda fastställda och vunnit tillämpning, dock icke för längre tid än fem år, lämnas ett årligt statsbidrag af 11,000 kronor, att utgå af Trollhätte kanalverks medel, röstar

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra kammaren, beslutit att icke bifalla Kungl. Maj:ts i ämnet väckta proposition».

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämnväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräkning, och befanns att omröstningen utfallit med 53 Ja och 166 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 78 Ja och 66 Nej, hvadan, då därtill lades Andra kammarens

röster eller ..... 53 Ja och 166 Nej,

sammanräkningen visade ..... 131 Ja och 232 Nej,
och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nejpropositionens innehåll.

Tredje omröstningen:

(enligt bankoutskottets memorial nr 29).

»Den som, i likhet med Första kammaren, vill bifalla hvad utskottet hemställt, i följd hvaraf § 45 bankoreglementet skall erhålla följande förändrade lydelse:

§ 45.

Fullmäktige äro berättigade — — — vid afdelningskontoren.

För dylik förrättning, som verkställes af fullmäktig i riksbanken, utgår ej särskildt arvode, utan endast resekostnadsersättning enligt tredje klassen af gällande resereglemente samt traktamente

Gemensamma omröstningar. med 15 kronor om dagen efter de i resereglementet för åtnjutande af dagtraktamente i allmänhet stadgade grunder. Till annat ombud lämnas godtgörelse efter bestämmande af fullmäktige

(Forts.)

röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra kammaren, beslutit afslå utskottets hemställan.»

Sedan voteringsseglarna blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingått, att voteringsseglarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs seglarnes öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 16 Ja och 203 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 89 Ja och 50 Nej, hvadan, då därtill lades Andra kammarens

röster eller..... 16 Ja och 203 Nej,

sammanräkningen visade ..... 105 Ja och 253 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nejpropositionens innehåll.

Fjärde omröstningen:

(enligt jordbruksutskottets memorial nr 107).

»Den som, i likhet med Första kammaren, vill, att herr Perssons ifrågavarande motion icke må af Riksdagen bifallas, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra kammaren, på extra stat för år 1912 ställt till Kongl. Maj:ts förfogande ett

anslag af 300,000 kronor, under benämning *allmänna afdelnings-* *Gemensamma*
anslaget, till understödjande medelst statsbidrag utan återbetalnings- *omröstningar.*
 skyldighet af myrutdikningar och vattenaftappningar inom andra
 delar af riket än de fyra norrländska länen, vare sig ändamålet
 med arbetsföretaget är uppodling af till åker eller äng lämplig
 jord eller minskning af frostländighet för närliggande bygd, äfven-
 som för bidrags erhållande uppställt samma villkor, som nu gälla
 rörande *norrländska afdelningsanslaget*.

Sedan voteringsedlarna blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingått, att voteringsedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräknings- och befanns att omröstningen utfallit med 53 Ja och 165 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 125 Ja och 19 Nej. hvadan, då därtill lades Andra kammarens

röster eller..... 53 Ja och 165 Nej,

sammanräkningen visade ..... 178 Ja och 184 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nejpropositionens innehåll.

Femte omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 85).

»Den som, i likhet med Första kammaren, vill, att Riksdagen må, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition i ämnet,

dels godkänna det vid statsutskottets utlåtande nr 52 fogade förslag till aflöningsreglemente för tjänstemän vid statens vattenfallsverk;

dels medgifva, att de aflöningsförmåner, som enligt samma reglemente tillkomma tjänstemän vid statens vattenfallsverk, må utgå direkt af vederbörande verks medel;

dels besluta, att de pensioner, hvilka med tillämpning af nämnda reglemente komma att beviljas tjänstemän vid statens vattenfallsverk, likaledes skola utgå direkt af vederbörande verks medel; samt

dels under förutsättning af sådan ändring i reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa, att tjänstemän vid statens vattenfallsverk blifva förpliktade till delaktighet i kassan, medgifva,

att de tilläggsafgifter, hvilka enligt § 16 i sistberörda reglemente kunna komma att affordras sådana tjänstemän för inträde i nämnda kassa, äfvensom de befodringsafgifter, som jämlikt § 14 i

Gemensamma omröstningar. (Forts.) samma reglemente skola till kassan utgifvas af förmän och vakter, hvilka före 1912 års ingång anställts vid Trollhätte kanalverk, må utbetalas af vederbörande verks medel; samt

att, därest ordinarie tjänsteman vid statens vattenfallsverk icke kan bereda sig delägarrätt i civilstatens änke- och pupillkassa, till änka och barn, som han kan komma att efterlämna, må af vederbörande verks medel utbetalas pension med samma belopp och enligt samma grunder, som gälla för pension från civilstatens änke- och pupillkassa, under villkor att tjänstemannen till verkets kassa betalar lika stora års- och befordringsafgifter, som han skolat erlægga, om han varit delägare i civilstatens änke- och pupillkassa, dock att förmän och vakter, hvilka före 1912 års ingång anställts vid Trollhätte kanalverk, endast behöfva erlægga årsafgifter;

röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra kammaren, dels med afslag på Kungl. Maj:ts proposition i ämnet, beslutat att icke nu vidtaga någon ändring i gällande aflöningsstater för Trollhätte kanal- och vattenverk; samt dels medgifvit, att kostnaderna för aflöning och drift vid ifrågavarande vattenverk må under år 1912 bestridas direkt af vederbörande verks medel.»

Sedan voteringsseglarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs seglarnes öppnande och uppräkning, och befanns att omröstningen utfallit med 51 Ja och 167 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 102 Ja och 41 Nej, hvadan, då därtill lades Andra kammarens

röster eller	51 Ja och 167 Nej,
sammanräkningen visade	153 Ja och 208 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfvensstämmelse med nejpropositionens innehåll.

Sjätte omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 89, punkt 1).

»Den som, i likhet med Första kammaren, vill, att Riksdagen må, med godkännande af stat för kustartilleriet af den lydelse,

bilagan nr 11 vid statsrådsprotokollet öfver sjöförsvärenden den 13 januari 1911 utvisar, i riksstaten för år 1912 höja anslaget till aflöning för kustartilleriets personal, nu 1,378,944 kronor, med 21.525 kronor, till 1,400,469 kronor, *Gemensamma omröstningar.* (Forts.)

röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet, med Andra kammaren, beslutat godkänna stat för kustartilleriet af den lydelse, bilagan nr 11 vid statsrådsprotokollet öfver sjöförsvärenden den 13 januari 1911 utvisar, med den ändring, att ur staten uteslutits 1 kaptensbeställning af 1:a klassen, 3 löjtnants- och 2 underlöjtnantsbeställningar, samt i följd häraf i riksstaten för år 1912 höjt anslaget till aflöning för kustartilleriets personal, nu 1,378,944 kronor, med 5,250 kronor, till 1,384,194 kronor.»

Sedan voteringsseclarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingätt, att voteringsseclarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs seclarnes öppnande och uppräknings, och befanns att omröstningen utfallit med 66 Ja och 152 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankomsten och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 119 Ja och 24 Nej, hvadan, då därtill lades Andra kammarens

röster eller ..... 66 Ja och 152 Nej.

sammanräknings visade ..... 185 Ja och 176 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med japropositionens innehåll.

Sjunde omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 89, punkt 2).

»Den som, i likhet med Första kammaren, vill, att Riksdagen må till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel bevilja på extra stat för år 1912 ett anslag af 4,630,000 kronor,

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra kammaren beslutat att, med afslag å Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning i hvad den afser ett anslag af 4,000,000 kronor för påbörjandet af en 1 kl. pansarbåt men med bifall till framställningen i öfrigt, till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel bevilja på extra stat för år 1912 ett anslag af 750,000 kronor.»

Sedan voteringsseklarne blifvit afämna samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingått, att voteringsseklarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs seklarnes öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 88 Ja och 129 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 127 Ja och 16 Nej, hvadan, då därtill lades Andra kammarens

röster eller ..... 88 Ja och 129 Nej,

sammanräknigen visade ..... 215 Ja och 145 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmande med japropositionens innehåll.

Åttonde omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 89, punkt 3).

»Den som, i likhet med Första kammaren, vill att Riksdagen för anskaffning af och anställande af försök med en 28 cm. kanon med lavettage samt ammunition beviljar ett anslag af 300,000 kronor och däraf på extra stat för år 1912 anvisar ett belopp af 100,000 kronor,

röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra kammaren *Gemensamma omröstningar.* afslagit såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.» (Forts.)

Sedan voteringssedlarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 86 Ja och 130 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 127 Ja och 16 Nej, hvadan, då därtill lades Andra kammarens

röster eller	86 Ja och 130 Nej,
sammanräkningen visade	213 Ja och 146 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med japropositionens innehåll.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Herr Branting, som yttrade: Herr talman! Jag ber att få till protokollet antecknadt, att jag för min del uti den viktigaste af de nyss hållna voteringarna, den om F-båten, röstat *nej*. Jag anser, att det beslutet blir olyckligt för landet, att det är olyckligt för den verkliga försvarskraften, och det har genomdrifvits af en majoritet på afskrifning, som icke haft rätt, moraliskt, till att taga ett så ödesdigert steg. Därför seglar högerns nya pansarflotta ut med lik i lasten. Svenska folket står icke bakom det nu fattade beslutet, utan dess flertal hoppas förvisso, att beslutets fullföljande måtte med görligaste första kunna afbrytas.

I detta anförande instämde herrar *Persson* i Stockholm, *Johansson* i Stockholm, *Hasselquist*, *Rissén*, *Winberg*, friherre *Palmstierna*, *Åberg*, *Wallin*, *Lindqvist*, *Lindley*, *Tengdahl*, *Kropp*, *Borg*, *Svensson* i Nyköping, *Lindberg*, *Persson* i Malmö, *Rydén*, *Christiernson*, *Nilsson* i Malmö, *Linders*, *Waldén*, *Thorsson*, *Kristensson*, *Strömberg*, *Berg* i Munkfors, *Forssell*, *Rundgren*, *Larsson* i Västerås, *Leksell*, *Eriksson* i Grängesberg, *Carlsson* i Malmberget och *Söderberg* i Stockholm.

Vidare yttrade:

Herr Staaff: Herr talman! Under erinran om den uppfattning, som såväl i försvarsfrågan i det hela som särskildt rörande frågan om den nya pansarbåten gjorts gällande från Riksdagens li-

Gemensamma omröstningar. (Forts.) berala samlingsparti, anhåller jag, herr talman, att få anmäla reservation mot kamrarnas under den sjunde omröstningen fattade beslut.

Med herr Staaff förenade sig herrar *Berg* i Stockholm, *Byström*, *Kobb*, *Kjellberg*, *Martin*, *Hagberg*, *Cervin*, *Edén*, *Juhlin*, *Gripenstedt*, friherre *Bonde*, *Gustafsson* i Vi, *Stärner*, *Forssling*, *Ekman* i Mogård, *Lagerblad*, *Larsson* i Klagstorp, *Rune*, *Bosson*, *Petrén*, *Pålsson*, grefve *R. Hamilton*, *Broomé* i Högbo, *Jönsson* i Refvinge, *Thylander*, *Tynell*, *Ifvarsson*, *Ahlfvengren*, *Olausson*, *Gibson*, *Lundgren* i Varberg, *Karlsson* i Göteborg, *Wijk*, *Röing*, *Berg* i Göteborg, *Carlson* i Herrljunga, *Bogren*, *Kronlund*, *Åkerman*, *Jansson* i Edsbäcken, *Igel*, *Forsberg*, *Eriksson* i Bäck, *Nilson* i Örebro, *Janson* i Bråten, *Olsson* i See, *Olsson* i Fläsbro, *Bengtsson* i Glösbo, *Persson* i Tällberg, *Schotte*, *Jansson* i Krakerud, *Starbäck*, *Sandström*, *Wilson*, *Kvarnzelius*, *Thor*, *Karlsson* i Fjäl, *Lindgren* i Skog, *Mogren*, *Hedström*, *Ersson*, *Hansson*, *Ström* i Transtrand, *Hagström*, *Norlén*, *Olofsson*, *Bromeé* i Billsta, *Bergman*, *Wiklund*, *Hellberg*, *Jonsson* i Gumboda, *Lundström*, *Berglund*, vice talmannen *af Callerholm*, *Pettersson* i Södertälje, *Fürst*, *Wavrinsky*, *Rehn* och *Palme*.

Herr Andersson i Skifarp: Herr talman! Då påståendet, att det under punkt 7 fattade beslutet skulle vara olyckligt, samt att det skulle innebära en ökning af statsutgifterna på ifrågavarande punkt af försvaret utöfver hvad förhållandet i medeltal varit under en följd af år, är fullkomligt grundlöst; då det från alla kompetenta håll med synnerligen ovanlig enstämmighet förklarats, att nu beslutade fartygstyp gifver inom det hittills varande anslaget ram den bästa valutan för penningarna; då det vid dylikt förhållande synes mig orimligt att ifrågasätta, att hvarje nybyggnad af pansarfartyg för flottan skulle uppskjutas under en öfverskådlig framtid, i det att t. o. m. utredningen angående fartygstyperna skulle anstå, till dess den ytterst vidlyftiga utredningen om hvarjehanda vidtutseende nya statsutgifter och deras förhållande till försvarsutgifterna samt om de olika försvarsgrenarnes inbördes förhållande till hvarandra hunnit föras till slut, har jag ansett landets väl oafvisligen kräfva af mig att lämna min röst för det nu af Riksdagen fattade beslutet.

Häruti instämde herrar *von Schéele*, *Gustafsson* i Mjölby, *Mallmin*, *Peterson* i Kvisberg, *Berg* i Staby, *Almqvist*, *Johansson* i Berga, *Andersson* i Bråborg, *Pettersson* i Bjälbo, friherre *Lagerfelt*, *von Horn*, *Andersson* i Höckerum, *Carlsson* i Solberga, friherre *Fleetwood*, *Andersson* i Hägelåkra, *Mewrling*, *Lundell*, *Malmberg*, *Andersson* i Resebo, *Johansson* i Möllstorp, *Jeansson* i Kalmar, *Sjöberg*, *Nilsson* i Linnås, *Johansson* i Häradsköp, *Johansson* i Garde, *Olsson* i Blädinge, *Petersson* i Dänningelanda, *Fornander*, *Magnusson* i Tumbult,

Lindvall, Santesson, Svallingson, Larsson i Bondarfve, *Jönsson* i Boa, *Gemensamma Jönsson* i Slätåker, *Jespersion, Akesson, Persson* i Borriby, *Erlansson, Nilsson* i Bonarp, *Thyrén, Bengtsson* i Bjärnalt, *Henrikson, Olsson* i Tylle- red, *Olsson* i Berg, *Engström, Olsson* i Broberg, *Gunnarsson, Magnusson* i Salstad, *Svensson* i Skyllberg, *Larsson* i Gallstad, *Gustafsson* i Sjögesta, *Persson* i Stallerhult, *Jansson* i Djursätra, *Månsson, Lundgren* i Göteborg, *Johanson* i Mossebo, *Hallin, Odqvist, Svensson* i Saläng, *Dahlgren, Vennersten, Canell, Anderson* i Arvika, *Zimdahl, Räf, Zetterstrand* och *Åkerlund*.

Gemensamma omröstningar.
(Forts.)

Herr Vahlquist: Jag ber att få tillkännagifva, att också jag med min röst bidragit till det beslut, Riksdagen nu fattat i punkt 7. Jag har gjort detta, därför att jag efter moget öfvervägande ansett det öfverensstämma med den öfvertygelse, jag kunnat bilda mig i frågan, och jag hoppas och tror, att detta beslut skall lända till fosterlandets bästa.

Herr Zimdahl: Jag skall tillåta mig att uttala en protest mot det yttrande, herr Branting hade. Han sade, att svenska folket icke står bakom det beslut, som nu är fattadt. Det är en sanning, men, märk väl, en sanning med mycken modifikation. Det finns annat folk i vårt land än de, som följa herr Branting och hans meningsfränder, och jag vågar försäkra, att den del af folket, som jag åsyftar, äro lika många som de, hvilka stå bakom det socialdemokratiska partiet och äfven liberala samlingspartiet. Det var endast det, jag ville säga.

Herr Andersson i Helgesta: Herr talman! Som det nu blifvit öppen omröstning, så skall jag be att få tillkännagifva, att jag röstat emot auslaget till den nya pansarbåten.

§ 3.

Justerades de vid kammarens sammanträde den 10 innevarande maj förda protokollen.

§ 4.

Bevillningsutskottets härfpå föredragna betänkande nr 29 bordlades åter.

§ 5.

Vidare föredrogs och lades till handlingarna jordbruksutskottets memorial, nr 112, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande punkt 2 angående veterinärväsendet, af jordbruksutskot-

tets utlåtande, nr 1, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel.

§ 6.

Härefter begärdes ordet af

Herr vice talmannen, som anförde: Herr talman! Jag tillåter mig härmed hemställa, att kammaren måtte besluta, att nyss för andra gången bordlagda ärende, bevillningsutskottets betänkande nr 29 angående en mellan Sverige och tyska riket afslutad handels- och sjöfarts-traktat m. m., måtte å föredragningslistan för morgondagens plenum sättas främst bland två gånger bordlagda ärenden.

Denna hemställan bifölls af kammaren.

§ 7.

Föredrogs Första kammarens protokollsutdrag nr 403, innefattande delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 14, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t i fråga om med sjukvård sysselsatta kvinnors arbetsförhållanden m. m.; och yttrade därvid

Herr Hellberg: Herr talman! Jag tar mig friheten att hemställa, att denna kammare måtte besluta att biträda Första kammarens i ärendet fattade beslut.

Vidare anfördes ej. Kammaren beslöt att, med frånträdande af sitt i ärendet förut fattade beslut, biträda Första kammarens beslut i frågan.

§ 8.

Anmäldes och godkändes följande förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från bankoutskottet:

nr 129, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående förändrad lydelse af 16 § i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897; samt

från särskilda utskottet nr 1:

nr 133, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare, lag om

särskild domstol i vissa arbetstvister, lag om vissa arbetstvister, lag om vissa arbetsaftal, lag angående ändrad lydelse af 158 § utsökningslagen samt lag angående ändrad lydelse af 10 § lagen om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907;

nr 134, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till arbetsdomstolen; och

nr 135, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bestridande af kostnaden för den genom statens försorg anordnade medlingen i arbetstvister.

Vidare anmäldes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till

dels Riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 119, angående val af tre fullmäktige i riksbanken och af tre suppleanter för Riksdagens samtliga fullmäktige i nämnda verk;

nr 123, angående val af två fullmäktige i riksgäldskontoret jämte tre suppleanter för samtliga fullmäktige i nämnda verk;

nr 127, angående offentliggörande af årlig berättelse öfver inträffade sjöolyckor; och

nr 128, angående ändring i gällande bestämmelser rörande fyllnadspröfning efter aflagd studentexamen;

dels ock Riksdagens förordnanden:

nr 120, för två fullmäktige i riksbanken;

nr 121, för grosshandlaren Herman Lamm att vara fullmäktig i riksbanken;

nr 122, för tre suppleanter för Riksdagens fullmäktige i riksbanken;

nr 124, för två fullmäktige i riksgäldskontoret; och

nr 125, för tre suppleanter för fullmäktige i riksgäldskontoret.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 4,10 e. m.

In fidem

Per Cronvall.
